

Marts 2002

Psykiatrien i Århus Amt

Strandhuset

**- et bosted under
Forsorgstilbudet MidtBy-
en,
Psykiatrien i Århus Amt**

Center for evaluering

Forord

Hermed foreligger evalueringen af Strandhuset, et bosted under forsorgstilbudet MidtByen, Psykiatrien i Århus Amt. Evalueringen er rekvireret af MidtByens ledelse og har til formål at tilvejebringe et informationsgrundlag til diskussion af indsatsen over for målgruppen af vanskeligt stillede sindslidende, hvis situation er præget af længerevarende hjemløshed og et liv på gaden.

Evalueringen, der er udarbejdet på grundlag af drøftelser med ledelse og personale fra MidtByen, består af to delundersøgelser. Den første er en beskrivende undersøgelse af Strandhusets programteori. Den anden er en interviewundersøgelse af de forskellige aktørers vurderinger af indsatsen. Følgende parter har bidraget til interviewundersøgelsen:

- MidtByens medarbejdere, der har været tilknyttet Strandhuset.
- MidtByens ledelse.
- Tidligere beboere i Strandhuset.
- Pårørende og venner til tidligere Strandhusbeboere.
- Ansatte på Psykiatrisk Hospital, som har været i kontakt med tidligere beboere i forbindelse med beboernes indlæggelse.
- Professionelle og frivillige instanser i Århus by, som yder hjælp til målgruppen af svært stillede sindslidende.

Center for evaluering, Psykiatrien i Århus Amt er ansvarlig for undersøgelsens gennemførelse og dens konklusioner. Evalueringen er gennemført i perioden juni-december 2001. Gennemførelse og formidling er foretaget af evaluator cand. phil. Marianne S. Balleby. Sekretær Jane T. Rasmussen har stået for rapportens layout.

En tak til alle, der har stået til rådighed med oplysninger til evalueringens gennemførelse.

Center for evaluering, Psykiatrien i Århus Amt.

Knud Ramian
Evalueringsschef, cand.psych.

ISBN 87-91149-05-3

INDHOLDSFORTEGNELSE

Resumé og konklusioner	5
1. Indledning	11
2. MidtByens anvendelse af Strandhuset	17
2.1. Strandhuset som et led i Forsorgstilbudet MidtByens indsats	17
2.2. Karakteristik af Strandhusets beboere	18
2.3. Strandhusets programteori	25
2.4. Beskrivelser af komponenterne i Strandhusets programteori	31
3. Hvad har MidtByen opnået med indsatsen?	39
4. Vurderinger af indsatsen	43
4.1. Komponenten "Tilstedeværelse"	44
4.2. Komponenten "Vicevært"	47
4.3. Komponenten "Rammer for hverdagsliv"	50
4.4. Komponenten "Uopfordret praktisk hjælp"	53
4.5. Komponenten "Stil"	57
4.6. Komponenten "Tvang"	61
4.7. Komponenten "Teamarbejde"	65
4.8. Komponenten "Systemarbejde"	67
4.9. Komponenten "Råderum"	71
4.10. Sammenfatning	73
5. Strandhusets rolle i forhold til målgruppen	79

Bilag 1: Center for evaluerings anvendelse af programteori

Bilag 2: Diagram: MidtByens programteori

Resumé og konklusioner

Forsorgstilbudet MidtByen, Psykiatrien i Århus Amt har i perioden 1997-2001 anvendt Strandhuset som en midlertidig lavkravs boform til en gruppe af vanskeligt stillede sindslidende, hvis situation har været præget af hjemløshed og et liv på gaden.

Huset ligger placeret lidt væk fra Psykiatrisk Hospital i Risikov på et åbent græsareal ganske nær vandet og få kilometer fra Århus Centrum. I alt har ti personer taget imod tilbudet om at flytte ind i Strandhuset. Der har maksimalt været fire beboere i huset ad gangen. Hovedsageligt tre af MidtByens medarbejdere har været tilknyttet Strandhuset.

Strandhusets målsætning har som MidtByens været at forbedre brugernes grundlæggende livsvilkår og sætte dem i stand til at modtage støtte fra det etablerede system.

Den faglige indsats vurderes forskelligt af de parter, som indgår i evalueringen. Disse parter er tidligere beboere i Strandhuset, pårørende/venner til disse, ansatte fra Psykiatrisk Hospital i Risikov samt andre samarbejdsparter i Århus, sidstnævnte er her frivillige kirkelige organisationer, socialforvaltningen og de kommunale bostøtteprojekter i Århus.

Med afsæt i deres forskellige udgangspunkter giver samtlige parter udtryk for, at MidtByens medarbejdere i Strandhuset har arbejdet ud fra en tilgang til beboerne, som har været karakteriseret ved en særlig afvejning af selvbestemmelse versus omsorg og personlig relation versus professionalisme.

Det kan konstateres, at medarbejdernes indsats har været formet omkring disse balancegange:

En balance mellem beboerens selvbestemmelse og omsorg over for beboeren.

Hvor vægten har ligget på at opretholde og styrke beboernes selvbestemmelse.

En balance mellem personlig relation og professionalisme i relationen til beboeren.

Hvor vægten har ligget på at skabe og opretholde en personlig relation til beboerne.

For syv af de tidligere beboere i Strandhuset er situationen markant bedre, end da MidtByen mødte dem. Dette vurderes fra alle sider, inklusive fra de tidligere Strandhusbeboere selv.

Evalueringen tager afsæt i indsatsen i selve selve huset, men det er tydeligt, at en væsentlig del af indsatsen over for Strandhusbeboerne har fundet sted uden for selve huset - i forbindelse med det opsøgende arbejde før indflytning, i forbindelse med indlæggelse på Psykiatrisk Hospital i Risskov og i forbindelse med boligsøgning herefter. Indsatsen har haft en tendens til at blive langvarig.

Fortid på gader og i skove

Det kan konstateres, at Strandhusets målgruppe har bestået af særligt vanskeligt stillede sindslidende, hvis situation har været præget af længerevarende hjemløshed og et liv på gaden. Nogle af Strandhusets beboere har tidligere levet i skove eller i byens parker og gader i mere end ti år. Et fællestræk ved beboernes situation på det tidspunkt MidtByens medarbejdere møder dem er, at de selv enten har afvist eller er blevet afvist af andre professionelle instanser i Århus. Den kontakt, som medarbejderne har etableret indledningsvis, har vist sig væsentlig for beboernes samlede forløb. Det er tidligere dokumenteret, at MidtByens opsøgende indsats på gadeplan kan hæve standarden i svært stillede personers liv.¹

Indlæggelse på Psykiatrisk Hospital

En stor del af Strandhusets beboere er blevet indlagt på Psykiatrisk Hospital i Risskov i Århus i forbindelse med deres ophold i huset. De indlæggelser, som Strandhusets medarbejdere har været med til at planlægge, har alle været tvangsindlæggelse på behandlingsindikation, den såkaldte "gul tvang". I forbindelse med fem af indlæggelsesforløbene er Strandhusets medarbejdere indgået i et samarbejde med Psykiatrisk Hospitals afdeling A. Indlæggelse på et psykiatrisk hospital har for disse beboeres vedkommende været et led i processen hen imod at sætte beboerne i stand til at modtage støtte af det etablerede system.

Iværksættelsen af tvangsindlæggelse på behandlingsindikation i forbindelse med beboernes ophold i Strandhuset synes ikke at have medført brud i deres relation til Strandhusets medarbejdere. Det ser ud som om relationen har kunnet opretholdes under og efter indlæggelsen.

1

Evaluering af MidtByen - et opsøgende, kontaktetablerende og koordinerende tilbud til vanskeligt stillede sindslidende, Psykiatrien i Århus Amt, Center for evaluering, Psykiatrien i Århus Amt, januar 2000.

Det kan konstateres, at der knytter sig en række problemstillinger til anvendelsen af gul tvang for denne særlige målgruppe. På det lukkede afsnit har personalet kunnet drage nytte af Strandhusmedarbejdernes involvering i indlæggelserne, men på det åbne afsnit har personalet i mindre grad samarbejdet med Strandhusets medarbejdere. Personalet fra både det åbne og det lukkede afsnit peger på, at patienterne fra Strandhuset i forhold til andre patienter får særbehandling via MidtByens indsats. På det åbne afsnit anser man det for problematisk, at de tidligere Strandhusbeboere står i konkurrence med andre udskrivningsklare patienter, som også skal have en egnet boform.

Det er til diskussion, i hvilket omfang man ønsker at prioritere målgruppen med årelang hjemløshed bag sig via et særligt integreret socialt og psykiatrisk behandlingstilbud. Det kan anbefales, at man specielt sætter til diskussion, hvordan samarbejdet om "fælles patienter" kan udvikles.

Indsats efter udskrivning fra Psykiatrisk Hospital

Meget tyder på, at MidtByens medarbejders støtte til de tidligere Strandhusbeboere i perioden efter udskrivning, blandt andet i forhold til boligsøgning, har udgjort et vigtigt element i en stabilisering af de tidligere beboeres tilknytning til det etablerede system.

Det er til diskussion, hvornår MidtByens indsats over for målgruppen ophører. Herunder er det til diskussion, hvilken indsats der skal ydes til denne målgruppe i perioden efter udskrivning fra Psykiatrisk Hospital.

Strandhusets særlig bidrag til løsning af målgruppens problemer?

Der er udarbejdet en såkaldt programteori for indsatsen i Strandhuset. Programteorien beskriver med følgende overskrifter den arbejdsform, som har været karakteristisk for Strandhusets medarbejdere: "Tilstedeværelse", "Vicevært", "Rammer for hverdagsliv", "Uopfordret praktisk hjælp", "Stil", "Tvang", "Teamarbejde", "Systemarbejde" og "Råderum". Huset har været præget af kravløshed for eksempel i forbindelse med huslejeforpligtelser, en udvidet ret til selvbestemmelse hos de forskellige beboere og en fastholdelse af kontakten mellem medarbejdere og beboere.

Ud over, at beboerne fik tag over hovedet, kan det konstateres, at opholdet i huset har medvirket til at forbedre beboernes vilkår på en lang række konkrete områder. Sat i relation til de grundlæggende

sociale rettigheder² synes den boligsociale indsats i Strandhuset at have gjort positiv forskel for beboerne. Indirekte har pårørende og venner draget nytte af den indsats, medarbejderne har ydet over for beboerne i Strandhuset.

Selve huset og dets beliggenhed i rolige omgivelser ved skoven og vandet og alligevel tæt på byen synes at have haft positiv indflydelse på de opnåede resultater.

Strandhusets lave driftsomkostninger har muliggjort en uafhængighed af faste huslejeindtægter og sikret, at MidtByen har kunnet bevare ledige bomuligheder i Strandhuset og drive huset som en akut og kravfri bolig. MidtByen har på grund af disse forhold haft det økonomiske råderum til at løse den boligsociale opgave, som er beskrevet i evalueringen.

Det er til diskussion, hvorvidt programteorien lader sig "overføre" og kan bidrage til tilsvarende resultater et andet sted, herunder hvilken rolle boligens beliggenhed og de økonomiske forhold spiller for indsatsen.

Det kan konstateres, at medarbejdernes arbejdsform har været betydningsfuld for de opnåede resultater. Evalueringen peger på styrker såvel som svagheder ved den måde, Strandhuset har fungeret på som boform. Der er blandt andet eksempler på vold og interne uenigheder mellem beboerne.

Det er til diskussion, hvilke muligheder der er for at udvikle denne form for bolig, herunder muligheden for at gøre boformen tryggere for beboerne.

Evalueringen peger på, at medarbejderne i Strandhuset har opnået et udbygget kendskab til beboerne og omvendt, og at dette gensidige kendskab har spillet ind på tillidsforholdet mellem medarbejder og beboer. Kontakten har i flere tilfælde vist sig "bæredygtig" i forhold til at kunne bevares efter iværksættelsen af en tvangsindlæggelse på behandlingsindikation.

Det er til diskussion i hvilken udstrækning, man - uden brug af huset - kan etablere den samme "bæredygtige" relation mellem medarbejder og bruger, der kan "holde til" en tvangsindlæggelse

2

De sociale rettigheder er: At træffe beslutninger om eget liv, at bo i egen bolig, at komme omkring og have kontakt med andre, at have arbejde/aktivitet i hverdagen, at få undervisning/uddannelse, at dyrke interesser, at få råd og vejledning, at have mulighed for at modtage behandling og at have en økonomi (jf. Erik Adolph m.fl.(red.), *Kvalitet i Socialpsykiatrien*, Videnscenter for Socialpsykiatri, 2000, s. 48ff.).

på behandlingsindikation.

Det kan konstateres, at beboernes kontakt til medarbejderne fra Strandhuset har været forholdsvis langvarig, og at relationen har været vigtig. Set i det lys, er der noget der tyder på, at denne form for tilbud stiller krav til kontinuitet i personalegruppen.

Det er til diskussion, hvordan man i forhold til den form for relationsarbejde, som har vist sig væsentlig i forhold til Strandhusbeboerne, kan sikre kontinuiteten i de meget langvarige forløb.

I forbindelse med udøvelsen af Strandhusets programteori har en forudsætning for arbejdets overkommelighed været fleksibilitet i fortolkning af gældende organisationsformer. Det vil sige de regelsæt, der drejer sig om medarbejdernes arbejdsformer og deres tilgængelighed samt længden af forsorgstilbudets indsats over for målgruppen.

Det er til diskussion, om der er organisationsformer, der bør ændres, hvis man skal lave effektive tilbud til målgruppen. Og det er til diskussion, om erfaringerne fra Strandhuset kan anvendes i forbindelse med en ændring af gældende organisationsformer.

Programteorien har sammen med den vedvarende kontakt vist sig virksom over for målgruppen. Det kan konstateres, at der i Strandhuset blev udviklet en boform, som tilgodeså målgruppens muligheder for at bo og sikre dem en væsentlig forbedring af deres generelle levevilkår.

Det er til diskussion:

- *hvorvidt der i Århus også fremover vil være behov for en midlertidig bolig som Strandhuset med den her beskrevne programteori,*
- *hvorvidt man ønsker en sådan boform for målgruppen, og*
- *hvordan erfaringerne fra Strandhuset kan anvendes andre steder i socialpsykiatrien.*

1. Indledning

Baggrund

Strandhuset er et hvidkalket 2-etagers hus fra begyndelsen af 1900. Huset, der tilhører Psykiatrisk Hospital, ligger på hospitalets grund i Risskov nord for Århus. Det ligger placeret lidt væk fra hospitalet på et åbent græsareal ganske nær vandet. Tidligere har huset fundet anvendelse som bolig for ansatte, som hospitalsafdeling og som midlertidigt botilbud for beboere i socialpsykiatrien. I 1997 fik forsorgstilbudet MidtByen, Psykiatrien i Århus Amt brugsretten til Strandhuset. Strandhuset har fungeret som et bosted under MidtByen i perioden 1997-2001. I dette tidsrum har i alt ti hjemløse borgere taget imod tilbudet om at bo i huset i en kortere eller længere periode.

MidtByen besluttede i 2001 at søge om at få Strandhuset renoveret og gjort til en mere permanent boligform. Til dette projekt har MidtByen modtaget støtte fra Socialministeriets og By- og Boligministeriets pulje til boliger til hjemløse og socialt udstødte, "Skæve huse til skæve eksistenser".³ Men Udvalget for Bygnings- og Miljøbevaring i Århus Kommune har siden klassificeret Strandhuset, der er tegnet af arkitekten Hack Kampmann, som et "yderst bevaringsværdigt byggeri". Det ligger endnu ikke klart, hvilke krav, der vil blive knyttet til bygningen, og Psykiatrilæden for Psykiatrien i Århus Amt har indstillet alle planer med huset. "Skæve huse"-midlerne er derfor endnu ikke taget i brug.

Om evalueringen

Center for evaluering er af MidtByens ledelse blevet anmodet om at beskrive de faglige erfaringer, forsorgstilbudet har gjort sig med den hidtidige anvendelse af Strandhuset. Evalueringens genstandsfelt er den indsats, MidtByen har ydet i tidsrummet fra ultimo 1997 til medio 2001, hvor MidtByen har anvendt Strandhuset som et bosted for gruppen af særligt vanskeligt stillede sindslidende, hvis situation har været præget af længerevarende hjemløshed og et liv på gaden. Evalueringen har til formål at tilvejebringe et informationsgrundlag, der kan danne baggrund for fremtidige beslutninger vedrørende målgruppen.

3

Den særlige balancekunst at bo. Første rapport om By- og Boligministeriets forsøg med boliger til særligt udsatte befolkningsgrupper, Statens Byggeforskningsinstitut og Socialt Udviklingscenter SUS 2001, se www.sus-net.dk.

Skæve Huse til skæve eksistenser, rapport af Per Lorang Sørensen, Formidlingscentret Storkøbenhavn 2001.

De tre medarbejdere fra MidtByen, som har været tilknyttet Strandhuset, har bidraget ved forhandlingerne om evalueringens indhold. Medarbejderne har ønsket at dokumentere deres arbejde over for professionelle samarbejdsparter i Århus by samt over for andre, der arbejder med lignende målgrupper. Erfaringerne med Strandhuset kan bidrage som oplæg til diskussioner vedrørende anderledes former for botilbud til gruppen af særligt vanskeligt stillede sindslidende.

Evalueringen fokuserer på følgende områder:

- MidtByens implementering af Strandhuset som et botilbud til målgruppen.
- Strandhusets programteori.
- Evaluering af beboerforløb.
- Evaluering af Strandhuset som en del af de øvrige tilbud til målgruppen.

Metode

Dataindsamlingen er hovedsageligt foregået ved interview. Følgende parter har bidraget til evalueringen ved at lade sig interviewe:

- MidtByens medarbejdere, der har været tilknyttet Strandhuset.
- MidtByens ledelse.
- Tidligere beboere i Strandhuset.
- Pårørende og venner til tidligere Strandhusbeboere.
- Ansatte på Psykiatrisk Hospital, som har været i kontakt med tidligere beboere i forbindelse med beboernes indlæggelse.
- Professionelle og frivillige instanser i Århus by, som yder hjælp til målgruppen af svært stillede sindslidende.

Data fra MidtByens medarbejdere er indhentet på en indledende temadag om Strandhusets programteori i forbindelse med en rundvisning i Strandhuset⁴ samt ved et gruppeinterview.

MidtByens ledelse har bidraget med oplysninger om husets umiddelbare fremtid og med en vurdering af behovet for et bosted som Strandhuset i Århus.

⁴ Strandhuset er for tiden ubeboet.

Ud af de ti tidligere beboere er fem blevet interviewet i forbindelse med denne evaluering. To tidligere beboere har takket nej til at deltage, to bor udenfor Århus, og en tidligere beboer er afgået ved døden. I to tilfælde ønskede den tidligere Strandhusbeboer, at MidtByens medarbejdere var tilstede under interviewet. Interviewene har været af ca. to timers varighed. Interviewene er foregået, hvor den interviewede har ønsket det, som regel hjemme i den interviewedes nuværende bolig.

Interviewene med de tidligere beboeres pårørende/venner er ligeledes udført som individuelle interview. Der er foretaget tre interview med pårørende/venner til tidligere beboere.

Fremskaffelsen af data fra Psykiatrisk Hospital er foregået som to gruppeinterview med nuværende og tidligere ansatte fra henholdsvis det åbne afsnit 10 og det lukkede afsnit 4.⁵ Personalet er blevet udvalgt, fordi de har behandlet patienter, der tidligere har været beboere i Strandhuset. Disse interview har ligeledes haft en varighed på cirka to timer. Der er foretaget et supplerende interview med en socialrådgiver fra Psykiatrisk Hospital. Sidstnævnte har en generel erfaring i forhold til at finde egnede bosteder til udskrevne patienter samt en specifik erfaring i forhold til udskrivninger af nogle af de patienter, som MidtByen har fået indlagt via Strandhuset.

Der er foretaget tre telefoninterview med professionelle og frivillige instanser i Århus, som ligeledes yder hjælp til vanskeligt stillede sindslidende med boligproblemer. Disse instanser er repræsenteret ved en medarbejder med erfaring fra Kirkens Korshær og Blå Kors, en projektleder fra Århus Kommunes bostøtte-projekter til sindslidende og en leder fra socialforvaltningen i Århus Centrum. Deres inddragelse er sket med henblik på at belyse målgruppens behov for hjælp og vurdere MidtByens indsats på området.

Ud over interview er der indhentet viden om tilbudene til målgruppen af særligt vanskeligt stillede sindslidende via rapporter, dagblade, tidsskrifter samt internettet.

En programteori-evaluering

Evalueringen er en såkaldt programteori-evaluering. På en temadag med Center for evaluering har de medarbejderne, der har været tilknyttet Strandhuset, beskrevet deres arbejde. Center for evaluering har i samarbejde med medarbejderne nedfældet deres beskrivelse i et diagram. I diagrammet fremstår

5

På grund af igangværende omstruktureringer på Psykiatrisk Hospital, vil de her nævnte afsnit i dag have andre betegnelser. Desuden vil afsnittene efterhånden gå fra at være enten lukkede eller åbne til at være åbne afsnit med forskellige skærmmuligheder.

medarbejdernes indsats/aktiviteter og de resultater, de mener er kommet ud af deres arbejde. Målsætningen med indsatsen er ligeledes beskrevet. Samlet set præsenterer diagrammet de tre medarbejders teori for deres arbejde i forbindelse med Strandhusets beboere.

Logikken i en programteorieevaluering er at evaluere programteorien. Evaluators opgave er blandt andet at belyse, hvorvidt medarbejderne i Strandhuset har gjort det, de siger de har gjort. Indsatsen omkring Strandhuset vurderes forskelligt af forskellige parter. Som nævnt inddrages tidligere beboere i Strandhuset, pårørende/venner til disse, ansatte fra Psykiatrisk Hospital samt andre samarbejdsparter fra professionelle og frivillige organisationer i Århus.⁶

Evalueringen skal endvidere placere Strandhuset som bosted i forhold til andre tilbud til gruppen af særligt vanskeligt stillede sindslidende.

Databearbejdning

Alle interview er optaget på bånd, og størstedelen er efterfølgende udskrevet. Interviewene har været forholdsvis detaljerede i forhold til de enkelte beboer- og indlæggelsesforløb, og de udskrevne interview er fortløbende blevet bearbejdet til brug for evalueringen.

Eftersom de to gruppeinterview med personale fra Psykiatrisk Hospital muligvis skal anvendes i forbindelse med en fremtidig evaluering af samarbejdsaftalen mellem MidtByen og afdeling A - det såkaldte Projekt gul tvang - er disse to interview omskrevet til resuméer, som de interviewede har godkendt.

Etik

En evaluering som denne omhandler følsomme oplysninger. Det har været påkrævet at udvise diskretion i forhold til de involverede klienter/beboere i Strandhuset samt deres pårørende og venner både i forbindelse med indhentning af data og præsentationen af disse i rapporten.

I rapporten præsenteres de forskellige parters vurderinger i forhold til hvilken gruppe eller instans den interviewede tilhører, således at enkeltpersoner ikke kan genkendes. Dette er specielt sket med henblik på at sløre de tidligere beboeres og deres pårørende/venners identitet.

6

Se bilag 1 for en uddybende beskrivelse af Center for evalueringens brug af programteori i forbindelse med evalueringer.

I forbindelse med interview med tidligere beboere og pårørende/venner til disse er der indhentet samtykkeerklæringer. Alle data er destrueret efter evalueringens færdiggørelse.

Rapportens opbygning

Kapitel 2 indeholder en beskrivelse af MidtByens implementering af Strandhuset som et bosted til deres svært stillede klienter. Der gives en beskrivelse af de ti beboerforløb, evalueringen tager udgangspunkt i. Kapitlet indeholder endvidere en beskrivelse af MidtByens programteori udformet som et diagram med tilhørende kommentarer. Diagrammet og kommentarerne er udarbejdet i samarbejde med medarbejderne fra Strandhuset ved evalueringens begyndelse.

I Kapitel 3 præsenteres resultaterne af MidtByens indsats i forhold til målgruppen. Der gøres rede for de tidligere Strandhusbeboeres aktuelle situation i forhold til tiden før de flyttede i Strandhuset.

Kapitel 4 er opbygget som en præsentation af forskellige parter perspektiv på Strandhuset. Disse parter er medarbejderne, de tidligere beboere, deres pårørende og venner, Psykiatrisk Hospital og andre samarbejdsparter i Århus.

I Kapitel 5 gennemgås de boligspørgsmål, der knytter sig til den gruppe af mennesker, som har taget imod tilbudet om at bo i Strandhuset. Kapitlet indeholder en diskussion af, hvorvidt der er behov for et sted som Strandhuset i Århus.

2. MidtByens anvendelse af Strandhuset

2.1. Strandhuset som et led i Forsorgstilbudet MidtByens indsats

Psykiatrien i Århus Amt etablerede i 1996 Forsorgstilbudet MidtByen som et ambulante, opsøgende støtte-, omsorgs- og botilbud til vanskeligt stillede sindslidende med misbrug og svære boligsociale problemer. Tilbudet drives i henhold til § 94 og §§ 71-73 i Lov om social service. Der er i dag ansat 11 opsøgende basisedarbejdere i MidtByen. Som beskrevet i MidtByens servicedeclaration er forsorgstilbudets målsætning "via en midlertidig afklarende indsats at skabe grobund for, at brugerne kan drage nytte af længerevarende bo- og behandlingstilbud uden for forsorsregi".

I 1997 blev Strandhuset taget i brug som et bosted under forsorgstilbudet. Særligt tre af MidtByens medarbejdere har haft med Strandhuset at gøre. Strandhuset har i en periode på tre et halvt år fungeret som et tilbud om bolig til en gruppe af svært stillede hjemløse personer, som ikke har haft ønske om eller har haft vanskeligt ved at modtage hjælp fra anden side. I servicedeclarationen beskrives Strandhuset som en bolig målrettet "personer fra målgruppen, som har levet på gaden i mange år, og som ønsker en tilværelse i rolige og rummelige rammer." Strandhuset har fungeret som et fleksibelt bosted i kombination med den opsøgende og kontaktetablerende tilgang, MidtByen arbejder ud fra.⁷

Selve huset

Strandhuset ligger placeret i umiddelbar nærhed til Århus by. Men samtidig ligger huset ned til vandet og forholdsvis langt fra naboer. Strandhuset har haft forholdsvis lave driftsomkostninger i den pågældende periode, hvilket har gjort det muligt for MidtByen at have dele af huset til at stå ubrugt hen, klar til at tage i anvendelse, når behovet er opstået. En af de pårørende/venner, som har bidraget til denne evaluering, giver under interviewet følgende beskrivelse af Strandhuset:

"Det er meget faldefærdigt. Der er gamle tapeter og gammel maling - noget af det er malet over - der er nogen, der har været i gang med at lave store vægmalerier, eller hvad man skal kalde det - pudset er faldet af hist og her. Køkken, toilet og bad er meget hospitalslignende klinisk - hvor der er mange

7

Evaluering af MidtByen - et opsøgende, kontaktetablerende og koordinerende tilbud til vanskeligt stillede sindslidende, Psykiatrien i Århus Amt, Center for evaluering, Psykiatrien i Århus Amt, januar 2000. Se i bilag 2 diagrammet over den programteori, der gør sig gældende for MidtByens generelle indsats.

brugere. Det er måske også forkert at sige, at det er faldefærdigt, men det er ramponeret, for det er en god sund bygning - det er godt nok et dejligt hus. Og det ligger jo så tæt ved vandet - der er vel 100 m. til vandet. Der er ingen naboer - der er lige ledvogterhuset på den anden side af broen. Der er masser af luft og plads rundt omkring.”

2.2. Karakteristik af Strandhusets beboere

Medarbejdere og ledelse i MidtByen forklarer, at Strandhusets målgruppe i perioden 1997-2001 har været en særlig gruppe af relativt stille, men i gadebilledet synlige hjemløse, som ikke har fået behandling for deres sindslidelse i årevis, som kan have mistet kontakten til familie og venner samt til det etablerede system, og som derfor i nogle tilfælde ikke har haft et forsørgelsesgrundlag.

De to følgende casebeskrivelser har til formål at give læseren indtryk af, hvilke forhold Strandhusbeboerne levede under, før de flyttede ind i Strandhuset, og hvilken form for hjælp MidtByen har ydet. De to cases er *tænkte* eksempler, det vil sige de pågældende personer ikke findes i virkeligheden. Men beretningerne er inspireret af en række konkrete forløb og hændelser.

Case 1, Henning

Henning er i dag 57 år. Han er udlært tømrer. Han er vokset op i en landsby uden for Århus, og han har kun sjældent været væk fra Østjylland. Henning blev diagnosticeret skizofren, da han var i 30'erne. Han blev dengang tvangsindlagt. I de følgende år blev han tvangsindlagt yderligere to gange, men det gik altid galt igen, når han blev udskrevet. Der var perioder, hvor han fik det bedre, og han havde i en årrække forskellige småjob ved en tømrer og på havnen i Århus. Henning fik en gang imellem medicin, men nægtede for det meste at tage den. Der var en del ubehagelige episoder med vold og ulykker. Hans ægteskab holdt ikke. Da Henning blev smidt ud, havde de fået tre børn. Den ældste bor nu i udlandet. MidtByen mødte Henning i 1996. På det tidspunkt havde han ikke set sin kone i ca. 10 år. Heller ikke sine børn.

Da MidtByen startede som et forsøgstilbud i 1996 hørte de fra flere steder om Henning. Han havde levet på gaden og i skovene uden for Århus, siden han var midt i 40'erne, i alt i 11-12 år. En medarbejder fra MidtByen tog kontakt til Henning på en bænk i Århus MidtBy, hvor han sad og talte med de mange stemmer, som altid fulgte ham. Han var svær at komme i kontakt med og var tydeligt præget af sin sindslidelse. Han drak ikke eller tog andre rusmidler. Henning havde kun det tøj, han sad i. Han talte kun sjældent direkte til den medarbejder, som dukkede op et par gange om ugen, men han tog efterhånden imod et tæppe og noget mad. I skoven uden for Århus havde han et sted, hvor der var nogle tæpper og resterne af en pressening fra en byggeplads, der fungerede som telt. Det virkede som

om, han havde haft det sted i mange år. Han havde også haft en primus, men den var forsvundet det samme efterår, fortalte han en dag.

Henning var ofte hidsig, og ville ikke have hjælp af nogen. Hans verden var meget styret af psykotiske tanker og de mange stemmer. Tit råbte han til mennesker eller stemmerne, men han var ikke decideret farlig. Hans fysiske tilstand bar præg af de mange år i skoven og på gaden. På et tidspunkt havde han haft lungebetændelse. Henning lignede en rigtig 'hjemløs'. En gang imellem hentede han madrester ved to forskellige restauranter. Henning var kendt af både Kirkens Korshær og Socialforvaltningen, men de seneste år havde han ikke fået nogen form for hjælp herfra. Han var holdt op med at hæve sin bistand, og i 1996 var han ikke længere registreret i Folkeregistret. På et tidspunkt mødte Henning op på et kontor i Århus Kommune, men han blev hidsig og gik hurtigt derfra. Sagsbehandleren sad magtesløs tilbage uden mulighed for at kunne følge efter ham.

En medarbejder fra MidtByen har siden fulgtes med Henning på Socialforvaltningen. Han er i dag registreret og får pension på grund af MidtByens indsats.

Da MidtByen fik mulighed for at bruge Strandhuset i 1997, spurgte medarbejderen flere gange Henning, om han ville bo dernede. Dette afslog Henning mange gange, og på et tidspunkt kunne medarbejderen slet ikke finde ham de sædvanlige steder i byen. Først i foråret 1998 sagde Henning, at han da gerne ville se "det der sted ved vandet", som medarbejderen havde talt så meget om. Den samme aften kørte de ned til Strandhuset i en taxa. Henning ville prøve at sove der, men skulle have fat i sine ting i skoven først. Det hentede de i en taxa i mørket.

Bortset fra et par uger, hvor Henning forlod Strandhuset, boede han der i næsten 1 år. Han var meget plaget af sin psykotiske verden. Han råbte nogle gange op og brændte en dag en masse møbler af. Medarbejderne kunne efterhånden nikke genkendende til mønstre i Hennings hverdag, som blandt andet skyldtes de stemmer, som Henning havde omkring sig, og som satte ham til at udføre forskellige ritualer. Henning malede sit eget rum og stuen i nogle efter medarbejdernes mening uhyggelige farver og mønstre. De skaffede ham en del maling fra en farvehandlers restparti.

Ind imellem virkede Henning til at have det nogenlunde og de grillede, sejlede ture i en jolle, og lavede mad inde i huset. Henning afslog altid at tage op på Psykiatrisk Hospital. Han kunne blive meget vred, når de kom ind på det.

En dag blev Henning tvangsindlagt nede fra Strandhuset. Efter aftale med Psykiatrisk Hospital blev han tvangsindlagt på behandlingsindikation på et lukket sengeafsnit. Medarbejderne fra MidtByen besøgte ham ofte. Henning kunne ringe til dem, men gjorde det aldrig. Han var indlagt længe, både på et lukket og på et åbent afsnit. På hospitalet fik personalet fat i hans tidligere kone og børnene, som kom på besøg. Henning fik en del medicin og blev tvangsmedicineret en enkelt gang. Efterhånden fik han det bedre, og han ytrede ønske om at komme tilbage til Strandhuset. Dette kunne dog ikke lade sig gøre.

I dag bor han i et bofællesskab i kommunen, hvor der er en del bostøtte. Han tager selv sin medicin. Børnene kommer nogle gange på besøg. Han har også set sine to børnebørn.

Det meste af tiden tilbringer han dog alene i den lille lejlighed, som han har indrettet med meget få møbler, som en af MidtByens medarbejdere hjalp ham med at købe en af de sidste gange de mødtes.

Case 2, Jan

Jan er i dag 32 år. Han er alkoholiker, og hash-bruger i stor stil. Det har han været siden han var ung. Han har folkeskolens 9. klasse, men ikke nogen yderligere uddannelse. Han har aldrig haft et egentligt arbejde. Jan er født i København, men er vokset op i Vejle sammen med sin mor. Han har tre søskende. Som 20-årig var han i fængsel på grund af meddelagtighed i et røveri. Jan fik efter sigende en alvorlig hashpsykose i fængslet. Den plagede ham i flere år. På et tidspunkt blev Jan tvangsindlagt fra et værtshus, men dengang var han kun indlagt i en uge. I en periode herefter levede han i et sommerhus, hvor han fik det dårligere og dårligere på grund af sin sindslidelse. Han modtog løbende kontanthjælp og opsøgte selv kommunen, når han ikke kunne få det til at løbe rundt. Jan gik i noget udslidt tøj og havde det dårligt, da han i 1997 kom til Århus. På det tidspunkt havde han ikke boet noget fast sted i nogle måneder. Han var gået fra Vejle til Århus. Han var ofte bange og følte sig forfulgt af både lys og mørke. Jan opsøgte Kirkens Korshærs varmestue, men var meget afvisende, når folk forsøgte at nærme sig ham. Han holdt sig for sig selv.

En gartner fra Botanisk Have kontaktede MidtByen, og fortalte om denne mand, som tilsyneladende var sindslidende og uden bolig. Jan blev kontaktet af en medarbejder fra MidtByen ca. en gang om ugen i et halvt år, men Jan havde det meget dårligt, og afviste al hjælp. Han afviste også at flytte ind i Strandhuset. Han ville blive i byen, sagde han til medarbejderen. Det virkede som om Jan levede af, hvad han kunne finde. Han var meget snavset og uordentlig at se på, men han var aldrig voldelig eller ubehagelig over for medarbejderen. Jan mødte altid op på de aftalte tidspunkter. De mødtes enten i Botanisk Have eller ved Århus Banegård. En gang ringede Jan til medarbejderen fra en mønttelefon, fordi han havde glemt en aftale, de havde. Og en dag sagde Jan pludselig til en medarbejder fra MidtByen, at han gerne ville flytte ned i det hus, medarbejderen havde talt om. Det skete dagen efter. Jan var 30 år gammel, da han i 1999 flyttede ind i Strandhuset. På det tidspunkt boede der tre andre mennesker i Strandhuset. Jan talte ikke med de andre, men han deltog i madlavning sammen med en af medarbejderne, og han havde det ind imellem godt nok til at fortælle om sig selv og om en båd, han gerne ville have engang. Jan befandt sig en del på havnen. Medarbejderne lejede også en bil, som de kørte til Hanstholm i. Her tilbragte de en hel dag med at kigge sig omkring.

En af medarbejderne hjalp Jan med at få kontanthjælp fra Århus Kommune. Og de hjalp ham med at oprette en bankkonto. Jan bad efter et par måneder en af medarbejderne om at finde hans mor og hans

bror i Vejle. Da det viste sig, at moren var død, fik Jan det tydeligvis dårligt. Han var ikke til at komme i kontakt med, og han drak meget. Efter aftale med Psykiatrisk Hospital fik MidtByen Jan tvangsindlagt på behandlingsindikation. Medarbejderne, som kendte Jan, brugte meget tid på det lukkede afsnit sammen med ham. Medarbejderne fra Strandhuset deltog i en del møder og talte meget med personalet om Jan, hans fortid og nuværende situation. Jan virkede utilnærmelig, men medarbejderne fra MidtByen opsøgte ham ca. hver anden dag. Efter nogen tid på Psykiatrisk Hospital ville han gerne gå ture og tage med ind til byen. Jans bror kom til Århus for at besøge ham på Psykiatrisk Hospital. Broren talte en del med medarbejderne fra MidtByen om, hvad de havde lavet sammen med Jan, hvordan de mødte ham osv.

Efter at have været på det åbne afsnit i nogle måneder, bad Jan selv om at blive udskrevet. Han ville væk fra hospitalet. Jan fik en del medicin, som han mente, han selv kunne sørge for at hente på apoteket. Han havde fortsat ikke noget sted at bo, og han ønskede ikke at få hjælp til det. Jan lånte alligevel i nogle dage en seng i et lille lokale i baghuset til MidtByens kontorlokaler, men stedet var meget småt og midlertidigt. Jan fik efter nogen tid en kommunal bolig, og han har nu fået tilkendt førtidspension. MidtByen hjalp Jan med at flytte ind, og de var med ham ude at købe møbler. Jan er begyndt at drikke en del igen, men tager fortsat sin medicin. I dag modtager han jævnligt besøg af en bostøtte-medarbejder, og han ser meget sjældent medarbejderne fra MidtByen.

Strandhusets ti beboere

I perioden 1997-2001 har i alt ti mennesker taget imod tilbudet om at flytte ind i Strandhuset. MidtByens medarbejdere har de senere år arbejdet i forhold til fem personer fra målgruppen af svært stillede sindslidende med længerevarende hjemløshed, der *ikke* har ønsket at tage imod tilbudet om at flytte i Strandhuset.

Som det fremgår af skemaet, har halvdelen af beboerne i Strandhuset været over 50 år ved indflytning i huset.

Alder ved indflytning

Alder	Antal beboere
20'erne	1
30'erne	2
40'erne	4
50'erne	1

60'erne	2
---------	---

Der har været en overvægt af mandlige beboere i huset. Otte af de tidligere beboere har været mænd og to har været kvinder.

Mindst fem af Strandhusbeboerne har tidligere haft kontakt til det psykiatriske behandlingssystem. Heraf har en del oplevet at blive tvangsindlagt eller tvangstilbageholdt i forbindelse med de indlæggelser, de har været igennem. Fire af de fem tidligere Strandhusbeboere, som er blevet interviewet i forbindelse med denne evaluering, udtrykker en markant modvilje mod det psykiatriske behandlingssystem.

Nogle af de tidligere Strandhusbeboere har tidligere boet på forsorgshjem, nogle på Forsorgshjemmet Østervang. Men generelt afviser de at bo her.

De personer, som har taget imod tilbudet om at flytte i Strandhuset, har for nogles vedkommende levet i skove, parker og på gaden i byen i mere end ti år i en vanskelig psykisk tilstand.

Antal år uden bolig før indflytning i Strandhuset

År	Antal beboere
10-15	2
5-10	6
0-5	2

Boligløsheden har ikke for alle været konstant, og de 10 beboere har levet ret forskelligt før indflytning i huset. Hvor to har levet, hvad en af dem betegner, et "friluftsliv" i skoven og ved stranden med en primus og ganske få ejendele, har nogle levet i Århus' parker eller på gaden, andre har opholdt sig forskellige steder i Danmark eller i udlandet. En enkelt af de tidligere beboere kommer fra udlandet.

Der har maksimalt boet fire personer i huset ad gangen. Det forlyder fra medarbejderne, at der i begyndelsen var uenighed blandt nogle af beboerne om anvendelsen af Strandhusets stue. Forskellige slags uenigheder mellem en beboer og medarbejderne var medvirkende til en bortvisning af en af husets beboere. Hen imod slutningen af husets anvendelsesperiode i sommeren 2001, hvor der kun boede to mennesker i huset, overfaldt den ene beboer den anden. De blev begge sidenhen indlagt til psykiatrisk behandling.

På følgende side ses et diagram, der viser fordelingen på beboelsen i Strandhuset i perioden 1997-2001.

Beboelse i Strandhuset 1997-2001

Før Strandhuset	I Strandhuset						Efter Strandhuset
	Nov. 1997	Nov. 1998	Nov. 1999	Nov. 2000	Nov. 2001		
10-15 år på gaden og i skoven.	[Orange bar from Nov 1997 to Nov 1999] PH						Gul tvang, sidenhen bolig med bostøtte, venter på bofællesskab.
10-15 år på gaden og i skoven.	[Orange bar from Nov 1997 to Nov 1998] PH						Bortvist fra Strandhuset. Gul tvang, anden bolig v/ MidtByen.
5-10 år på gaden, diverse midlertidige boliger.	[Orange bar from Nov 1997 to Nov 1999] PH						Gul tvang, fortsat indlagt.
5-10 år på gaden og i parker.	[Orange bar from Nov 1997 to Nov 1998] PH						Gul tvang, lang indlæggelse, bofællesskab med støtte.
10-15 år på gaden og i skoven.		[Orange bar]	[Orange bar] PH [Orange bar]				Gul tvang, atter Strandhuset. Nu bolig i kommunalt regi uden støtte.
0-5 år på gaden.				[Orange bar]			Flyttede selv i egen bolig. Nu atter boligløs.
5-10 år på gaden.				[Orange bar]			Død.
Tidligere indlagt på PH, har lige mistet bolig.					[Orange bar] PH		Atter indlagt.
Usikker boligsituation.					[Orange bar] PH [Orange bar]		Stukket ned i Strandhuset, gul tvang, tilbage i Strandhuset, nu midlertidigt hos pårørende/ven.
1 år.					[Orange bar]		Indlagt i udlandet

Fleksibilitet i afgrænsning af målgruppen

Selvom MidtByens målgruppe består af vanskeligt stillede sindslidende med et misbrug, har fem af beboerne i Strandhuset ikke været misbrugere. Medarbejderne i Strandhuset har desuden på et tidspunkt tilbudt en hjemløs person, der ikke havde en egentlig sindslidelse, at flytte ind i huset. Denne beboer, der havde levet på gaden i mange år, virkede til at befinde sig i en dårlig fysisk og mental tilstand. En vurdering, der underbygges af en medarbejder ved en frivillig kirkelig organisation i Århus, som kender pågældende. Medarbejderne har i hvert enkelt tilfælde vurderet, at personen har stået i en situation, hvor tilbudet om en boligform som Strandhuset har været det eneste tilbud vedkommende ville få, og det eneste tag over hovedet vedkommende sandsynligvis ville tage imod. Nogle af Strandhusbeboerne har selv opsøgt eller modtaget uopfordret hjælp fra Kirkens Korshær i form af mad, tæpper, sporadiske overnatninger og lignende. Men herudover er et markant fællestræk ved alle disse menneskers situation på det tidspunkt MidtByen møder dem, at de selv enten afviser eller bliver afvist af andre professionelle instanser i byen.

Selvom Strandhuset som bolig har rettet sig mod personer, der ikke er i kontakt med det etablerede system, har Strandhuset i en periode huset en person, der allerede var i kontakt med Psykiatrisk Hospital og amtlig bostøtte. Men da huset stod tomt og denne person lige havde mistet sin lejlighed under indlæggelsen på Psykiatrisk Hospital, fik vedkommende ophold i Strandhuset. I dette eksempel supplerede Strandhuset systemet, der havde svært ved at tilbyde en passende bolig for en svært stillet person med en sindslidelse.

2.3. Strandhusets programteori

Hensigten med fremstillingen af Strandhusets programteori er på en systematisk måde at give et billede af, hvilket arbejde og hvilke metoder MidtByens medarbejdere har benyttet sig af i forbindelse med bostedet Strandhuset. Efter diagrammet følger en uddybende beskrivelse af de enkelte komponenter.

Arbejdet med udviklingen af programteorien er foregået på en enkelt temadag med de tre medarbejdere og to evaluører fra Center for evaluering.⁸ Da temadagen omfattede en lille medarbejdergruppe, var det muligt at optage denne på bånd og anvende optagelsen som støtte til den uddybende beskrivelse af komponenterne. Både komponenterne og sidenhen de uddybende beskrivelser er sendt til

8

Se bilag 1 for en beskrivelse af Center for evalueringens brug af programteori i forbindelse med evalueringer.

medarbejdergruppen til gennemlæsning og kommentering.

Det er værd at knytte nogle kommentarer til Strandhusets overordnede målsætning, som den beskrives i programteorien. De overordnede mål for indsatsen i forbindelse med Strandhuset lyder:

- Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår.
- Afslutning af brugere i form af at gøre dem i stand til at modtage støtte fra det etablerede system.

Målsætningen for Strandhuset stemmer overens med målsætningen i den tidligere programteori for MidtByens samlede indsats.⁹ Strandhuset indgår i MidtByens generelle tilbud, og Strandhusets medarbejdere opererer under samme målsætning som resten af MidtByens medarbejdere.

På de følgende sider præsenteres Strandhusets programteori, som den er blevet beskrevet af Strandhusets medarbejdergruppe.

⁹ Jf. bilag 2

KOMPONENTER	Tilstedeværelse	Vicevært
MÅLGRUPPE	Beboerne i Strandhuset	Beboerne i Strandhuset Huset
AKTIVITETER	<ul style="list-style-type: none"> - gøre så lidt som muligt - tage sig tid, "lade stå til" - tanke: Vi skal ikke nå noget - være tilstede, på besøg - spørge om lov til at lave kaffe - give rum til psykosen - aflede psykotiske tanker - handle i nuet - giver hånd, banker på, siger farvel - almindelig samtale - længerevarende samvær 	<ul style="list-style-type: none"> - holde orden i og omkring huset (uopfordret) - orden, grænsesætning - døgnservice (via forstanderen) - ingen husregler - give eget værelse og nøgle + indrette - skaffe dyne, gardiner, haveredskaber, på eget værelse - skabe mønstre, ritualer, eks. rengøring - skraldemænd/renovationsarbejdere
RESULTATER	<ul style="list-style-type: none"> - nærvær - stemningsskabelse - tryghed - identitetsstøtte, personlighed - bruger åbner sig op for medarbejder - bedre relation mellem medarbejder og bruger - tillidsskabelse - ro - gode oplevelser - tilgængelighed 	<ul style="list-style-type: none"> - husets omdømme: skabe ro, accept hos interessenter - legitimering af MidtByens medarbejders tilstedeværelse i huset - oplevelse af kravløshed hos beboere - beboeres mulighed for en anden (praktisk) indgang til medarbejdere - det praktiske arbejde giver grundlag for de andre komponenter

Rammer for hverdagsliv

Beboerne i Strandhuset

- kort fra tanke/idé til handling
- støtte individuelle evner
- tage på ture
- vaske op
- mandagsmadlavning
- skabe traditioner (f.eks. grill, rundstykker om morgenen, fødselsdage, jul)
- give personlige gaver
- give hånd, banke på, sige farvel
- plads til at være psykotisk og misbruge
- eget værelse med nøgle
- længerevarende samvær

- tryghed
- stemningskabelse
- identitetsstøtte, personlighed
- "afsløre" ressourcer
- stor åbenhed i relationen
- normskabelse
- kulturskabelse - "normal"-kultur
- gode oplevelser

Uopfordret praktisk hjælp

Beboerne i Strandhuset

- omsorg ved sygdom
- handle i nuet
- lægge penge ud
- ingen husleje eller gradueret husleje
- smide uvelkomne gæster ud
- købe mad, "brødføde"
- skaffe dyne, gardiner, haveredskaber, tv på eget værelse
- hente sprut i særlige situationer
- hente penge
- tømme postkasse
- installere telefon
- besøg på skæve tidspunkter

- tillid til MidtByens medarbejdere
- beboere føler sig respekteret
- dækning af basale, materielle behov
- oplevelse af at kunne få nødvendig hjælp, når behovet er der
- afhængighed - spørge efter hjælp

Stil

Beboerne i Strandhuset Samarbejdsparter

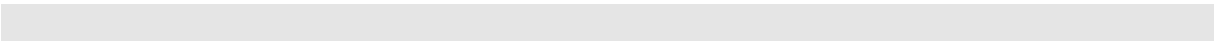
- medarbejdernes personlige stil og loyalitet
- fortsat opbakning trods ødelæggelser
- tage sig tid, "lade stå til"
- handle i nuet
- tager ikke nej for et nej - vedholdenhed
- personlige møder med samarbejdsparter
- respekt og anerkendelse af individet
- historiebærere på vegne af individet
- søge alternative muligheder
- såvidt muligt to personer tilstede
- besøg på skæve tidspunkter

- Beboerne
- respekt for beboernes beslutninger
- oplevelse af at eget initiativ er OK
- bliver ikke smidt ud (>< andre steder)
- tillid til MidtByens medarbejdere
- vej til ordentlig behandling
- kort fra tanke/idé til handling
- udbygget relation til MidtByens medarbejdere
- tryghed
- gode oplevelser
- større klarhed på egen identitet

Samarbejdsparter

- parathed
- engagement
- forståelse
- giver personlige kontakter i systemet
- nysgerrighed hos samarbejdsparter
- positive tilkendegivelser om MidtByens indsats

KOMPONENTER	Tvang	Teamarbejde
MÅLGRUPPE	Beboerne i Strandhuset	Beboerne i Strandhuset Medarbejderne i Strandhuset
AKTIVITETER	<ul style="list-style-type: none"> - tvangsindlæggelse - bortvisning 	<ul style="list-style-type: none"> - sparring blandt medarbejderne, en læreproces - arbejde med og skabe dynamik i beboernes rolletildeling over for medarbejderne - praktisk koordinering - metodeskabelse
RESULTATER	<p><u>tvangsindlæggelse</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - udvikling af arbejdet - lettelse - fokus på sygdommen - fastholdelse af MidtByens rolle: at være "ved siden af beboeren" - sikre længerevarende indlæggelse - synliggørelse af denne person/patient - engageret behandling - mindske pinefulde symptomer <p><u>bortvisning</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - bedre stemning i huset, ro - ny energi - lettelse - nærvær over for de andre beboere - beboerens mulighed for fokuseret vrede og færre kontaktflader - forurettethed - afmagt - den eneste regel (minus bortvisning) blev ophævet 	<p><u>Beboerne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - værdifuldt at opleve godt samarbejde medarbejderne imellem <p><u>Medarbejdere</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - konstaterede/synliggjorde 'splitting' - tillidsfuldt, bærende samarbejde - god basis for selvstændighed - tendens til isolation fra øvrige kollegagrupper - engagement og ansvarlighed

Systemarbejde

Beboerne i Strandhuset Samarbejdsparter

- tildeling af læge
- kontakt til sagsbehandler, skabe orden i økonomien
- støtte i fht. netværk
- brug af Team for Misbrugs-psykiatri til "huslæge"-funktion
- Folkeregistret - med henblik på registrering

Beboerne

- behandling af somatiske og psykiske lidelser
- sikre forsøgesgrundlag
- reetableret kontakt til familie og venner

Samarbejdsparter

- synliggørelse af Strandhuset/ MidtByen
- udvikle samarbejdet

Råderum

Medarbejderne i Strandhuset

- uddelegeret ansvar
- økonomisk kompetence
- tæt, direkte sparring med forstander
- de-briefe, evaluere, planlægge primært i teamet, og m. kolleger
- supervision

- grundlag for udvikling og udøvelse af øvrige komponenter
- stort engagement
- ansvarlighed
- minus udbrændthed
- befordrende for inspiration
- befordrende for udvikling

MÅL:

- GENEREL FORBEDRING AF BRUGERNES GRUNDLÆGGENDE LIVSVILKÅR
- AFSLUTNING AF BRUGERE I FORM AF AT GØRE DEM I STAND TIL AT MODTAGE STØTTE FRA DET ETABLEREDE SYSTEM

2.4. Beskrivelser af komponenterne i Strandhusets programteori

Tilstedeværelse

Medarbejderne tager sig god tid, når de er i Strandhuset. En af aktiviteterne i denne komponent er endda at tænke: “Vi skal ikke nå noget”. Formen for tilstedeværelse knytter sig mere til det at være på besøg, end at være en del af et behandlingstilbud, der skal opnå noget med de aktiviteter, der foregår. Dette illustreres ved formuleringer som spørge om lov til at lave kaffe og giver hånd, banker på, siger farvel. Det at sige goddag eller farvel kan i sig selv tage flere halve timer, hvis der er stemning for det hos nogle af beboerne.

Strandhusets medarbejdere har diskuteret, i hvor høj grad det er i orden, at deres arbejde udgøres af denne form for væren tilstede uden et klart defineret formål. Men pointen er netop, at denne komponent for Strandhuset inkluderer en hel række resultater, som medarbejderne alligevel synes kommer ud af det, der umiddelbart kan virke som “formålsløse” aktiviteter. Kravet om tålmodighed i forhold til at skabe kontakt stemmer overens med MidtByens opsøgende arbejde generelt, og denne tilgang til klienten følger således med ind i Strandhuset.

I følge programteorien drager beboerne på flere måder nytte af, at medarbejderen arbejder ud fra en idé om tilstedeværelse. I forhold til aktiviteten aflede psykotiske tanker nævner medarbejderne i Strandhuset et eksempel med en af beboerne, som i perioder var meget psykotisk og umulig at komme i kontakt med. Når medarbejderne var tilstede i Strandhuset i længere tid og enten blot sad og kiggede eller foretog sig forskellige ting såsom at lave kaffe, bål eller malede, kunne vedkommende for en stund rette sin opmærksomhed mod medarbejderne, deltage i aktiviteten eller indgå i en samtale. At medarbejderne i Strandhuset arbejder ud fra opstående behov frem for efter en fastlagt tidsplan resulterer i, at brugeren åbner sig op for medarbejderen, det vil sige relationen mellem beboer og medarbejder forbedres og tillid skabes.

Vicevært

I forbindelse med medarbejdernes beskrivelse af komponenten “tilstedeværelse” viste det sig, at en anden vigtig del af arbejdet i Strandhuset knytter sig til en mere konkret og for husets skyld nødvendig komponent, de betegner “vicevært”. Nogle af disse aktiviteter retter sig mod selve huset. Ud over blot at være tilstede, har det været nødvendigt for medarbejderne at agere skralde-mænd/renovationsarbejdere, de har slået græs, ryddet op og i det hele taget sikret husets omdømme, og skabt accept hos diverse interessenter. Medarbejderne har altså ind imellem blot udført

viceværtsfunktioner med henblik på at få huset til at se pænt ud over for naboer, myndigheder og andre besøgende i området. Ad omveje retter disse aktiviteter sig naturligvis også mod beboerne. For eksempel har en af beboerne i perioder ikke turdet at gå over den trappe, der fører over til affaldscontainerne.

Medarbejderne formulerer en af komponentens resultater: det praktiske arbejde giver grundlag for de andre komponenter. Viceværtskomponenten er således en central komponent i forhold til den samlede programteori for Strandhuset. Komponentet retter sig nemlig også mere direkte mod beboerne ved at skabe en legitimering af MidtByens medarbejders tilstedeværelse i huset. Medarbejderne kan således være der af andre årsager, end for at holde øje med beboerne. Nogle af vicevært- eller pedelaktiviteterne afføder en række "heldige bivirkninger" i form af, at medarbejderne har kunnet skabe relationer til beboerne på et andet grundlag end på en traditionel "hjælpe-modtage"-akse. Resultatet oplevelse af kravløshed hos beboerne i denne komponent viser, at beboerne kan slappe af, frem for at føle, at medarbejderne er i huset for at stille krav til dem. Aktiviteten ingen husregler henviser til, at det er op til beboeren at bestemme, hvordan stedet skal se ud. Denne aktivitet kolliderer dog med viceværtsaktiviteten orden, grænsesætning, der henviser til, at det til tider er nødvendigt at sætte grænser for den enkelte beboers ønsker eller levevis. Men der er eksempler på, at medarbejderne strækker sig langt i forhold til at lade beboerne lave om på tingene i huset. Således har en beboer på et tidspunkt revet alle køkkenskabe ned og smidt servicet ud. Vedkommende fandt disse ting "institutionsagtige", idet de stammede fra Psykiatrisk Hospital. En anden beboer brændte på et tidspunkt møblerne i huset, hvorefter medarbejderne sammen med beboeren fandt frem til nogle andre møbler, lidt billigere denne gang, til at stille i stuen i stedet for.

En anden aktivitet under viceværtsfunktionen henviser til den døgnservice, som tilbydes husets beboere i form af en telefonisk kontaktmulighed til MidtByens ledelse. Det ville være for omkostningsfuldt at lade medarbejderne stå til rådighed natten igennem, men på denne måde er der stor sandsynlighed for at en af de tre medarbejdere, en af Midtbyens andre medarbejdere eller forstanderen selv kan tilkaldes på alle tider af døgnet og i ferier og højtider. Systemet har ifølge Strandhusets medarbejdere fungeret efter hensigten og har ikke været misbrugt af beboerne.

Rammer for hverdagsliv

Beboerne i Strandhuset har dereseget værelse med nøgle, samt en fællesnøgle til huset. Medarbejderne har på forskellig vis bestræbt sig på at støtte beboernes individuelle evner og skabe nogle rammer for et hverdagsliv i Strandhuset, der passer til den enkelt beboers interesser. Det vil sige, at de har været

meget opmærksomme på den enkeltes motivation, og støttet op omkring potentielle initiativer hos den enkelte. Dette har de til tider grebet meget direkte an. Aktiviteterne give personlige gaver og kort fra tanke/idé til handling har blandt andet til formål at “afsløre” ressourcer hos beboerne. Dette kan illustreres med et eksempel, hvor en medarbejder skaffer en beboer en fiskestang. Gaven danner baggrund for en “afsløring” af de personlige ressourcer og færdigheder, som er at finde hos den enkelte beboer. I tilfældet med fiskestangen motiverer gaven sidenhen beboerne til en fælles fisketur. I et andet eksempel skaffer medarbejderne en af beboeren en vognfuld jord til Strandhusets grund, så vedkommende kan få opfyldt sit ønske om havearbejde. Andre eksempler handler om at skaffe male- og tegneredskaber, spille musik og lignende. Disse aktiviteter er med til at støtte den enkeltes identitet og styrke personligheden.

Som en anden del af komponenten “rammer for hverdagsliv” sørger medarbejderne for at opildne til og skabe traditioner i huset. På et tidspunkt lavede medarbejderne på beboernes opfordring mad i huset hver mandag. Ved at støtte og iværksætte positive aktiviteter, der knytter sig til fælles, danske traditioner såsom jul, fødselsdage og grill om sommeren forsøger medarbejderne enten at styrke de positive billeder, beboerne må have af denne slags traditioner eller *skabe* nogle positive oplevelser omkring disse traditioner. Medarbejderne bidrager på denne måde til kulturskabelse i beboernes liv, de bidrager til skabelsen af en form for “normal”-kultur. Dette hænger også sammen med den normskabelse, som følger af udvisningen af respekt for den enkeltes privatliv og identitet.

En aktivitet, der ligeledes hører under komponenten “rammer for hverdagsliv”, er formuleret plads til at være psykotisk og misbruge. Fastholdelsen af beboerne i huset kræver, at livet i Strandhuset ikke står i for skarp kontrast til det liv, beboerne tidligere har levet blandt andet på gaden. Det er netop karakteristisk for gruppen af særligt svært stillede hjemløse, at de udover en sindlidelse ofte har et ganske omfattende misbrug af alkohol, hash eller andet. Og det skal der også være plads til i en boform som Strandhuset.

Uopfordret, praktisk hjælp

En central del af Strandhusets medarbejderes opgaver i forhold til beboerne er baseret på muligheden for at kunne yde dem meget akut hjælp. Den uopfordrede hjælp indbefatter en stribe forskellige aktiviteter.

Nogle af aktiviteterne afhjælper manglende evner hos beboerne, og resulterer i dækning af basale.

materielle behov. Medarbejdernes fokus er dog *ikke* på det, beboerne *ikke* kan. Disse mangelforhold diskuteres ikke åbenlyst blandt medarbejdere og beboere, hjælpen gives netop uopfordret. Medarbejderne strækker sig rimeligt langt i forhold til at hjælpe beboerne i respekt for vedkommendes liv. For eksempel har en beboer i perioder været meget angst for at gå ind til byen, og en af medarbejderne påtog sig at hente penge og købe mad og drikkevarer for vedkommende. Beboerne står på grund af denne indsats med en oplevelse af at kunne få hjælp, når behovet er der.

Medarbejderne kan også vælge at lægge penge ud for en beboer, ligesom det er inden for deres råderum at graduere huslejen, eller eventuelt lade en beboer slippe for huslejen i en kortere periode, hvis det viser sig at være den eneste mulighed for at få vedkommende til at tage imod tilbudet om bolig. Den uopfordrede hjælp har også en mere beskyttende side, der dels henviser til en generel udvisning af omsorg over for beboerne, og dels betyder, at medarbejderne smider uvelkomne gæster ud af huset, eventuelt ved politiets hjælp.

Resultaterne af disse uopfordrede, praktiske hjælpeforanstaltninger er, at beboerne får tillid til MidtByen og medarbejderne i Strandhuset. Der sker det, at de i en positiv forstand accepterer deres afhængighed af at modtage hjælp, de bliver bedre til at spørge efter den. Resultaterne kan blandt andet læses i de positive tilkendegivelser, beboerne kommer med over for medarbejderne. Beboerne udviser interesse for medarbejdernes liv og deres familier. De udviser en gensidighed i samtaler og i konkrete handlinger.

Stil

Medarbejdene i Strandhuset arbejder hver især ud fra deres personlige stil. Det vil sige, at de deltager i aktiviteter sammen med Strandhusets beboere, som såvidt muligt svarer til de interesseområder og den stil, de hver især har. For eksempel trådte den kvindelige medarbejder til på et tidspunkt, da en kvindelig beboer fik lyst til at snakke om frisurer. Som en vigtig del af deres stil, arbejder medarbejderne ud fra billeder. De forsøger at få beboerne til at tale om deres glæder og visioner, og understøtter disse historier ved at åbne op for muligheden for, at beboerne reelt kan komme nærmere nogle af ønskerne. Medarbejdernes stil gør, at de indtager en rolle som historiebærere på vegne af individet.

Medarbejderne arbejder ud fra respekten for det enkelte menneske. Hvor andre muligvis ser det, der foregår i Strandhuset, som en håbløs "laden stå til", fungerer det det at tage sig tid og "lade stå til" i virkeligheden ud fra en devise om respekt og anerkendelse af individet. Denne stil afviger ikke grundlæggende fra MidtByens stil. Dog arbejder de i Strandhuset tættere på klienten end MidtByens medarbejdere normalt gør. Huset udgør i denne sammenligning en arbejdsplads, hvor medarbejderne

møder op på uforudsigelige, skæve tidspunkter og kræver at være tilstede, også på trods af beboernes eventuelle uvilje herimod.

Tryghed optræder som et resultat flere steder i programteorien, og også i forbindelse med komponenten “stil”. Medarbejderne gør meget ud af at præsentere eventuelle beboere for Strandhuset som et sted, hvor de dels kan have lov til at være sig selv, og hvor de også kan føle sig trygge. En forskel fra MidtByens samlede programteori er, at medarbejderne føler sig mere forpligtede overfor de klienter, som nu har taget imod et af MidtByens tilbud om bolig. De føler sig mere forpligtet til at træde til, hvis noget skulle fungere dårligt eller gå galt i huset. Dette fænomen gør sig også gældende i forhold til MidtByens andet botilbud i Hjortensgade.

Den særlige stil henvender sig også til målgruppen af samarbejdsparter. Stilen betyder, at Strandhusets medarbejdere møder personligt op hos læger, hos politiet og hos andre både professionelle og semi-professionelle samarbejdsparter. Derved opnår de forståelse og parathed, og i forhold til det professionelle system et engagement i forhold til at få initiativer sat i gang for disse borgere. Midtbyens medarbejdere har gode erfaringer med denne stil og har modtaget positive tilkendegivelser fra omgivelserne i forhold til deres måde at gribe tingene an på.

Tvang

Tvangsindlæggelse kan siges at udgøre en væsentlig aktivitet eller foranstaltning i forhold til Strandhusets samlede programteori-profil. Tvangsindlæggelser udgør en omfattende del af det arbejde, Strandhusets medarbejdere har været optaget af i forbindelse med gruppen af særligt vanskeligt stillede sindslidende. Så godt som alle beboere i Strandhuset har været omkring Psykiatrisk Hospital - på foranledning af Strandhusets medarbejdere. Ved udgangen af 1999 formulerede medarbejderne i huset de behov, de så som relevante i forhold til et samarbejde med hospitalet omkring tvangsindlæggelser. Det såkaldte Projekt Gul Tvang blev iværksat i begyndelsen af 2000. Projekt Gul Tvang går ud på at styrke kvaliteten i indlæggelserne ved blandt andet at sikre en længerevarende indlæggelse for beboeren, der ikke afsluttes med en forholdsvis hurtig tildeling af medicin. I forbindelse med tvangsindlæggelserne på behandlingsindikationer Strandhusets medarbejdere “fulgt med ind” på hospitalsafsnittene, og er indgået i et samarbejde med behandlingspersonalet.¹⁰ Medarbejderne vil ved hjælp af deres kendskab til den indlagte øge kontinuiteten mellem det, den indlagte kommer fra, selve indlæggelsen og det, vedkommen-

10

‘Forslag til samarbejdsprojekt mellem Forsorgstilbudet MidtByen og Psykiatrisk Hospital om behandlingstilbud til “posefolk”’, MidtByen, Psykiatrien i Århus Amt d. 23.1.2000.

de skal ud til efter opholdet på Psykiatrisk Hospital. Tvangsindlæggelserne har været med til at skabe en udvikling af arbejdet omkring beboerne i Strandhuset.

Medarbejderne i Strandhuset er klar over, at man på Psykiatrisk Hospital er af den opfattelse, at de i nogle tilfælde har ventet lovlig lang tid, før de er skredet til tvangsindlæggelser. Denne diskussion er blevet og føres fortsat i MidtByen. Efter at have iværksat nogle enkelte indlæggelsesforløb, hvoraf de fleste har været med succes, er medarbejderne nu mere opmærksomme på muligheden for indlæggelse, og vil i fremtiden muligvis vente knap så længe.

Aktiviteten bortvisning retter sig primært mod en bestemt beboer i Strandhuset, som medarbejderne efter nogen tid så sig nødsaget til at smide ud. Resultatet den eneste regel (minus bortvisning) blev ophævet, fortæller, at medarbejderne brød med noget af det, der viser Strandhusets egenart i forhold til andre tilbud til målgruppen, nemlig den regel, at man ikke bliver smidt ud, ligegyldigt hvordan man end vælger at føre sit liv. Men medarbejderne kunne ikke magte denne beboers adfærd, og vedkommendes opførsel hindrede medarbejderne i at komme i huset og udføre deres almindelige arbejde, både det, der handlede om at være tilstede og de mere praktiske funktioner i huset. Hele MidtByens medarbejdergruppe var engageret i denne proces.

Bortvisningen resulterede i en følelse af afmagt, men også i lettelse hos medarbejderne. Der blev skabt en bedre stemning og ro i huset, og relationen til de andre beboere blev sikret. Medarbejderne vurderer, at beboeren, der blev bortvist, havde det dårligt med at bo tæt sammen med andre, og derfor var det nødvendigt, at der skulle ske noget andet. Ved bortvisningen kunne vedkommende slippe for de konstante frustrationer ved at bo i huset, men samtidig fokusere sin vrede mod Strandhusets medarbejdere, der havde foretaget bortvisningen. Det skal tilføjes, at MidtByen skaffede denne klient en alternativ bolig i MidtByens regi.

Teamarbejde

Denne komponent udgør en arbejdsform, som er udviklet i de år, der har været beboere i Strandhuset. Til at begynde med arbejdede de tre medarbejdere ud fra en en-til-en-model, hvor de var personlige kontaktpersoner for hver deres beboere. Det viste sig, at denne fordeling resulterede i, at beboerne nogle gange spillede medarbejderne ud mod hinanden. Der opstod 'splitting'¹¹ i forhold til medarbejder-

11

Det engelske ord "splitting" kan forstås som en spaltning i jeg'et mellem dybe impulser af

gruppen, som blev konstateret og synliggjort, da medarbejderne meget hurtigt begyndte at arbejde tættere sammen. Teamarbejdet betyder, at medarbejderne kan arbejde med og skabe dynamik i beboernes rolletildeling overfor dem. Medarbejderne har modtaget en del team-supervision i forbindelse med afklaring af deres interne samarbejdsforhold.

Teamarbejdet styrker den faglige sparring medarbejderne imellem, og medvirker til dannelsen af et tillidsfuldt og bærende samarbejde, som igen skaber en god basis for selvstændighed. For beboerne er det værdifuldt at opleve et godt samarbejde medarbejderne imellem.

Det tætte teamarbejde har dog skabt en tendens til isolation fra de øvrige kollegagrupper i MidtByen. Denne effekt er selvforstærkende og øges også ved nyansættelser i MidtByens øvrige medarbejdergruppe: De særlige arbejdsforhold i Strandhuset skyldes husets rammer og den specialiserede indsats, der skal til for at løse opgaven.

Systemarbejde

Komponenten "systemarbejde" blev delvist beskrevet i forbindelse med komponenten "stil". Systemarbejdet bærer i høj grad præg af, at medarbejderne fra Strandhuset møder personligt op hos instanser som læge og sagsbehandlere. De optræder som personlige advokater for klienterne ved for eksempel at sørge for registrering via Folkeregistret. De påtager sig at skabe orden i økonomien for beboerne ved for nogles vedkommende at sørge for, at de tildeles de midler, de er berettiget til. Beboerne får sikret deres forsørgelsesgrundlag. Som et resultat af systemarbejdet sker der en generel synliggørelse af Strandhuset og MidtByen, og dermed en sikring af systemets opmærksomhed mod disse borgere. Man kan med andre ord sige, at medarbejderne går ind og gør nogle mennesker synlige for systemet, som tidligere var ikke-eksisterende for dette system. Samarbejdet med de forskellige system-instanser er under konstant udvikling og påvirkes af Strandhusets medarbejdere øgede kendskab til de forskellige instanser og til, hvilke medarbejdere, de samarbejder godt med.

Strandhusets medarbejdere yder støtte i forhold til beboernes personlige netværk, hvilket betyder, at nogle får reableret kontakten til familie og venner.

modsatrettet karakter (det gode og det onde). Når beboerens oplevelse af godt og ondt projiceres over på omgivelserne og som i dette tilfælde over på medarbejderne, kan det medføre problemer i medarbejdergruppen (jf. Johan Cullberg, *Dynamisk Psykiatri*, Hans Reitzels Forlag 1994, s. 97ff).

Råderum

Et af resultaterne af denne komponent er, at der skabes grundlag for udvikling og udøvelse af de øvrige komponenter. Råderummet og opbakningen, MidtByens ledelse giver Strandhusets medarbejdere, er basale for, at Medarbejderne kan arbejde med beboerne på den måde, de gør. Medarbejderne har så godt som aldrig fået et nej fra ledelsen, det vil sige, de får lov at vurdere, hvad de mener er det rigtige i forhold til en bruger i en given situation. De har et uddelegeret ansvar, ligesom de uformelt har en udbygget økonomisk kompetence. Medarbejderne i Strandhuset spurgte for eksempel ikke i MidtByen, om de måtte købe en fiskestang, da det viste sig givtigt i forhold til at “afsløre” en bestemt beboers ressourcer. De har på den måde mulighed for at undgå et bureaukrati, som kan ødelægge den mulighed for at handle i nuet, som er vigtig for at opnå resultater med beboerne i Strandhuset. Råderummet eksisterer på flere niveauer: Fagligt, økonomisk, beslutningsmæssigt samt på et planlægningsmæssigt niveau.

Både i forhold til bortvisningen og i forhold til iværksættelsen af tvangsindlæggelser , herunder udviklingen af Projekt Gul Tvang, har Strandhusets medarbejdere fået opbakning fra ledelse og øvrige medarbejdere.

Medarbejderne får den faglige støtte, de har brug. Som det også blev beskrevet i forbindelse med komponenten “teamarbejde” har medarbejderne rig mulighed for at kunne sparre med hinanden, med ledelsen samt med kolleger i form af supervision. Råderummet skaber et stort engagement blandt medarbejderne, skaber ansvarlighed hos dem og virker befordrende for inspirationen og for udviklingen af arbejdet.

De otte foregående komponenter understøttes af denne komponent, som på den måde udgør en vigtig kontekst for de andre komponenter.

3. Hvad har MidtByen opnået med indsatsen?

Forskellig varighed af beboernes ophold i Strandhuset

Der er variation i, hvor længe beboerne har boet i Strandhuset. Særligt de første forløb i Strandhuset var ganske langvarige. Hvor nogle beboere boede der i årevis, har andre kun boet der et par måneder. Der er en tendens til at de seneste beboeres ophold i huset frem mod sommeren 2001 har været af en

kortere varighed end de tidlige beboerforløb. Dette har forskellige årsager, og kan ikke umiddelbart forklares med, at medarbejderen efterhånden blev hurtigere til at “ekspedere folk videre” til behandlingspsykiatrien. Til de seneste fem beboere knytter sig forskellige historier:

- En beboer havde ikke en sindslidelse, og ønskede efter nogen tid selv at flytte fra huset.
- En beboer var i bedring, men afgik ved døden.
- En var tidligere indlagt og blev tvangsindlagt uden MidtByens medvirken efter at have boet i huset en kortvarig periode.
- En blev stukket ned af en anden beboer, og blev indlagt på Psykiatrisk Hospital fra det somatiske hospital.
- En er i dag indlagt på et psykiatrisk hospital i udlandet.

De tidligere Strandhusbeboeres situation i dag

Fire af de tidligere beboere i Strandhuset befinder sig i dag efter en indlæggelse af kortere eller længere varighed i en bolig, de kan blive boende i. Strandhusets medarbejdere har i alle disse fire tilfælde været involveret i visitationskonferencer på vegne af den tidligere Strandhusbeboer. To af de fire i egen bolig har taget imod et tilbud om bostøtte.

En af de tidligere beboere i Strandhuset er fortsat boligløs, og bor midlertidigt hos en pårørende/ven. Den tidligere Strandhusbeboer blev efter udskrivning fra Psykiatrisk Hospital tilbudt at bo i Strandhuset, men vedkommende ønskede ikke at bo der igen. Denne tidligere Strandhusbeboer modtager jævnlige besøg af Strandhusets medarbejdere i den midlertidige bolig. Medarbejderne hjælper med at søge en lejlighed via en boligforening. Det er sandsynligt, at vedkommende tager imod et tilbud om bostøtte, når MidtByen slipper kontakten.

To af de tidligere beboere er indlagt på Psykiatrisk Hospital i Århus. Den ene står foran en længere indlæggelsesperiode og er visiteret til en bolig i et amtsligt botilbud. Patienten modtager besøg af en bostøtte herfra, og MidtByen har trukket sig ud af forløbet. Den anden af de indlagte Strandhusbeboere søges der fortsat den rette bolig til. MidtByen er fortsat involveret i forløbet.

En af de tidligere beboere er udvist af Danmark med en behandlingsdom og befinder sig på en psykiatrisk afdeling i sit hjemland. MidtByen har fortsat sporadisk kontakt til en pårørende.

En af de tidligere beboere befinder sig uden for Århus Amt, men er fortsat indskrevet i MidtByen.

En af Strandhusets beboere er afgået ved døden. På dette tidspunkt var en indlæggelse ved at blive planlagt.

Indsatsen over for Strandhusets beboere har ifølge programteorien, som blev beskrevet i forrige kapitel,

omhandlet beboernes levevilkår på en lang række områder, og har altså ikke udelukkende været af boligmæssig art. Indsatsen i Strandhuset kan på den måde sættes i relation til de grundlæggende sociale rettigheder, som de er formuleret i en dansk socialpsykiatrisk sammenhæng.¹²

Indlæggelse på behandlingsindikation - en del af indsatsen

Syv af de ti beboere i Strandhuset er blevet indlagt på Psykiatrisk Hospital i Århus i forbindelse med deres ophold i huset. Den ottende beboers indlæggelse var i planlægningsfasen, da vedkommende afgik ved døden. En af beboerne havde ikke en sindslidelse. Så bortset fra en beboer, der er indlagt i udlandet, har alle beboere med en psykisk lidelse, som har været flyttet ind i Strandhuset, været indlagt eller planlagt indlagt på Psykiatrisk Hospital i Risskov. En af de tidligere beboere var allerede i kontakt med Psykiatrisk Hospital, da vedkommende flyttede ind i Strandhuset. De syv indlæggelser, som Strandhusets medarbejdere har været med til at planlægge har alle været tvangsindlæggelse på behandlingsindikation, den såkaldte "gul tvang". I forbindelse med fem af indlæggelsesforløbene er Strandhusets medarbejdere indgået i et samarbejde med Psykiatrisk Hospitals afdeling A. Indlæggelse på psykiatrisk hospital har for disse beboeres vedkommende været et led i processen hen imod at sætte beboerne i stand til at modtage støtte af det etablerede system.

Strandhuset - en langvarig indsats

Både MidtByens og Strandhusets målsætning er at forbedre brugernes/beboernes grundlæggende livsvilkår og gøre dem i stand til at modtage støtte fra det etablerede system. Når vi ser på den faglige indsats over for Strandhusets beboere, er der noget der tyder på, at forløbene har været og kan blive forholdsvis langvarige. Nogle af beboerne boede for det første i lang tid i Strandhuset. Sidenhen er medarbejderne i Strandhuset indgået i et samarbejde med både det lukkede og det åbne afsnit på afdeling A på Psykiatrisk Hospital. I dette samarbejdsprojekt, Projekt gul tvang, har medarbejderne bidraget med deres viden om Strandhusbeboerne. I de fleste tilfælde har medarbejderne bevaret kontakten og ydet en indsats også efter de tidligere Strandhusbeboeres udskrivning fra Psykiatrisk Hospital. Dette har medarbejderne gjort med henblik på at bruge deres viden om den tidligere Strandhusbeboer og dermed sikre, at beboeren har fået et boligtilbud, som vedkommende har villet tage imod, og at vedkommende er blevet tilbudt anden form for støtte.

12

De sociale rettigheder er: At træffe beslutninger om eget liv, at bo i egen bolig, at komme omkring og have kontakt med andre, at have arbejde/aktivitet i hverdagen, at få undervisning/uddannelse, at dyrke interesser, at få råd og vejledning, at have mulighed for at modtage behandling og at have en økonomi (jf. Erik Adolph m.fl.(red.), *Kvalitet i Socialpsykiatrien*, Videnscenter for Socialpsykiatri, 2000, s. 48ff.).

Sammenfatning

For syv af de tidligere beboere i Strandhuset er situationen markant bedre, end da MidtByen mødte dem. Dette vurderes fra alle sider, inklusive fra de tidligere Strandhusbeboere selv:

- Fire af de tidligere Strandhusbeboere befinder sig i dag i en bolig i amtsligt eller kommunalt regi.
- En er fortsat indlagt, men i bedring og udskrivningsklar til det rette tilbud.
- En er afgået ved døden, hvor det vurderes af MidtByen og pårørende, at vedkommende var i bedring efter sin indflytning i Strandhuset.
- En af de tidligere Strandhusbeboere bor midlertidigt hos en pårørende/ven. Den behandlingsmæssige situation er forbedret, men den boligmæssige situation er ikke holdbar. Strandhusets medarbejdere vil fastholde kontakten, indtil en passende bolig er fundet.

Indsatsen i forhold til disse tidligere Strandhusbeboere har været forholdsvis langvarig.

De tre tidligere Strandhusbeboere, som ikke er i bedring, befinder sig i forskellige situationer:

- En er på Psykiatrisk Hospital i Risskov, hvor vedkommende også befandt sig før det kortvarige ophold i Strandhuset. Vedkommende har fået en behandlingsdom, og er visiteret til et amtslig botilbud efter indlæggelse. En bostøttemedarbejder har kontakt til den tidligere Strandhusbeboer.
- En er på en psykiatrisk afdeling i sit hjemland, og har fået en behandlingsdom.
- En af de tidligere Strandhusbeboere, som ikke har en decideret sindslidelse, befinder sig mest uden for Århus Amt. Vedkommende er atter boligløs. Personen er fortsat indskrevet i MidtByen, og om muligt genoptages kontakten.

De tre personer, som Midtbyen hurtigt har sluppet kontakten til, og som de ikke har kunnet bedre situationen for, har trods alt haft en bolig i en kortvarig periode.

4. Vurderinger af indsatsen

Logikken i en programteori-evaluering er at evaluere programteorien. Evaluators opgave er i den forbindelse blandt andet at vurdere, hvorvidt medarbejderne i Strandhuset har gjort det, de siger de har gjort. Til brug for denne vurdering præsenteres forskellige parter syn på den indsats, MidtByen har ydet i den 3½-årige periode, der her evalueres. Der inddrages Strandhusets tidligere beboere, pårørende/venner til disse, ansatte fra Psykiatrisk Hospital samt andre samarbejdsparter fra professionelle og frivillige organisationer i Århus.

Dataindsamlingen er ikke foregået som en struktureret gennemgang af MidtByens programteori. Det vil sige, at de interviewede ikke er blevet spurgt direkte om deres vurdering af de enkelte komponenter. Tilgangen har istedet været åben og eksplorativ, og interviewguiden har været semi-struktureret. Dette for ikke at styre de interviewedes udsagn. Udtalelserne fra de inddragede parter er sidenhen sat i forbindelse til de enkelte komponenter. Hensigten med den åbne interviewform har været at lade de forskellige parter selv beskrive, hvad de betragter som MidtByens indsats. At nogle komponenter i dette kapitel behandles mere udførligt end andre, skyldes, at det er disse emner, der har været talt mest om i interviewene.

Her følger de forskellige parter vurderinger af de ni komponenter, medarbejderne i Strandhuset har beskrevet i programteorien.

4.1 Komponenten "Tilstedeværelse"

KOMPONENT	Tilstedeværelse
MÅLGRUPPE	Beboerne i Strandhuset
AKTIVITETER	<ul style="list-style-type: none">- gøre så lidt som muligt- tage sig tid, "lade stå til"- tanke: "vi skal ikke nå noget"- være tilstede, på besøg- spørge om lov til at lave kaffe- give rum til psykosen- aflede psykotiske tanker- handle i nuet- giver hånd, banker på, siger farvel- almindelig samtale- længerevarende samvær
RESULTATER	<ul style="list-style-type: none">- nærvær- stemningsskabelse- tryghed- identitetsstøtte, personlighed- bruger åbner sig op for medarbejder- bedre relation mellem medarbejder og bruger- tillidsskabelse- ro- gode oplevelser- tilgængelighed
MÅL:	<ul style="list-style-type: none">• Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår.• Afslutning af brugere i form af at gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system.

Komponenten "tilstedeværelse" set fra Strandhusmedarbejdernes i side

Medarbejderne i Strandhuset beskriver med denne komponent, hvordan de, når de befandt sig i Strandhuset, bestræbte sig på at være tilstede uden egentlig at skulle noget bestemt. De var der blot, nogle gange for bare at føre en samtale med en beboer, hvis der åbnede sig en mulighed herfor. Den række aktiviteter, som er samlet under overskriften "tilstedeværelse" har i medarbejdernes øjne det resultat, at beboerne åbnede sig op for dem, følte sig trygge og fornemmede deres tilgængelighed.

Resultatet “tillidsskabelse” er ifølge medarbejderne nødvendig for opfyldelsen af målet om at forbedre brugernes generelle livsvilkår og gøre dem i stand til at modtage støtte fra det etablerede system.

Komponenten “tilstedeværelse” set fra de tidligere beboeres side

Fire af de fem tidligere beboere, som er blevet interviewet, er tilfredse med den måde, medarbejderne opførte sig på, når de var i huset. På spørgsmålet om, hvad beboerne husker, medarbejderne foretog sig i huset, nævner alle de interviewede, hvordan medarbejderne snakkede med dem.

Dette fremgår blandt andet af følgende ordveksling, der stammer fra et interview med en tidligere beboer i Strandhuset, om medarbejdernes måde at være på, når de var i huset:

“Det er selvfølgelig svært at se, men var der noget de gjorde forkert, dem fra MidtByen - noget de kunne have gjort bedre eller anderledes?”

Nej, det synes jeg ikke.

[...] Det var ikke sådan, at de maste for meget på?”

Nej.

Strandhuset - var det ligesom at komme på institution?”

Nej, det var det ikke.

Hvorfor ikke?”

De blandede sig ikke.

[...]

Men det at de ikke blandede sig - hvad lavede de så, når de var der?”

Vi snakkede.”

Denne tidligere beboer i Strandhuset sætter altså pris på, at medarbejderne ikke blandede sig i noget, og mener, at dette adskilte Strandhuset fra en institution. Der er blandt de interviewede en overvejende tilfredshed med, at medarbejderne blot var i huset for at snakke.

En anden af de interviewede synes, det var svært at finde ud af, hvad medarbejderne skulle, når de var i Strandhuset. Denne tidligere Strandhusbeboer kritiserer medarbejderne for ikke at melde deres ankomst.

Medarbejderne har selv berettet om, hvordan en beboer forsøgte at undgå dem ved at forlade huset, når de ankom. En mener ikke, det var noget problem, at medarbejderne bare dukkede op i huset. Og endelig er der en af de tidligere Strandhusbeboere, der gerne havde set, at medarbejderne var kommet i huset noget oftere.

Komponenten “tilstedeværelse” set fra pårørende og venners side

De tre pårørende/venner, som er interviewet i forbindelse med denne evaluering, er alle imponerede over den tålmodighed, Strandhusets medarbejdere har udvist. Og denne ros kan man se som knyttet til komponenten “tilstedeværelse”. Det forlyder fra pårørende og venner, at MidtByens medarbejdere formåede at skabe en tillid hos Strandhusets beboere, som andre ikke havde kunnet opnå. Pårørende og venner forklarer, at de selv havde stor tillid til MidtByens medarbejdere.

Komponenten “tilstedeværelse” set fra Psykiatrisk Hospitals side

En af de ansatte fra det åbne afsnit forholder sig kritisk til, at medarbejderne fra MidtByen måske kun er kommet i Strandhuset to gange om ugen. Det vurderes som farligt at lade disse mennesker være sammen i huset uden personale.

De ansatte på Psykiatrisk Hospital har ikke ved selvsyn oplevet medarbejdernes opførsel i Strandhuset, men de har fået en idé om deres arbejdsform blandt andet ved at samarbejde med dem i forbindelse med beboernes indlæggelse.

Både på det åbne og det lukkede afsnit har personalet haft svært ved at forholde sig til, hvordan medarbejderne fra Midtbyen har taget sig god tid, når de har besøgt de indlagte Strandhusbeboere. Det har virket provokerende i forhold til deres travle arbejdsforhold, fortæller de ansatte fra hospitalet, at Strandhusets medarbejdere har haft tid til at sidde og vente på, at den indlagte havde lyst til at se dem. En af de ansatte fra det lukkede afsnit beskriver, hvordan dette kunne virke “som en rød klud for andre, der pisker rundt”.

Komponenten “tilstedeværelse” set fra andre samarbejdspartners side

En medarbejder med erfaring fra Kirkens Korshær og Blå Kors vurderer, at Strandhusets medarbejdere har forstået blot “at sidde ved siden af” den person, som har haft det svært. Strandhusets medarbejdere har ifølge medarbejderen fra de frivillige kirkelige organisationer formået at udvise en menneskelig respekt for den enkelte og de har ikke forceret en behandlingsmæssig indsats. Det vurderes, at Strandhusets medarbejders arbejdsform på dette område ligner den måde, de arbejder på i de frivillige kirkelige organisationer.

En ansat fra socialforvaltningen i Århus Kommune udtaler sig i rosende vendinger om medarbejdernes arbejdsform, som blandt kan relateres til komponenten “tilstedeværelse”. Det fremhæves, hvordan medarbejderen formåede at gøre Strandhuset til et sted, hvor beboerne gerne ville være.

4.2 Komponenten “Vicevært”

KOMPONENT	Vicevært
MÅLGRUPPE	Beboerne i Strandhuset Huset
AKTIVITETER	<ul style="list-style-type: none"> - holde orden i og omkring huset (uopfordret) - orden, grænsesætning - døgnservice (via forstanderen) - ingen husregler - give eget værelse og nøgle + indrette - skaffe dyne, gardiner, haveredskaber, tv på eget værelse - skabe mønstre, ritualer, eks. rengøring - skraldemænd/renovationsarbejdere
RESULTATER	<ul style="list-style-type: none"> - husets omdømme: skabe ro, accept hos interessenter - legitimering af MidtByens medarbejderes tilstedeværelse i huset - oplevelse af kravløshed hos beboere - beboeres mulighed for en anden (praktisk) indgang til medarbejdere - det praktiske arbejde giver grundlag for de andre komponenter
MÅL:	<ul style="list-style-type: none"> • Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår. • Afslutning af brugere i form af at gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system.

Komponenten “vicevært” set fra medarbejderne i Strandhusets side

Som beskrevet i programteorien har MidtByens medarbejdere været interesserede i at kunne komme i Strandhuset og se, hvad der foregik, blandt andet for at sikre sig, at der så nogenlunde ud for beboernes og for omgivelsernes skyld. Ifølge medarbejderne har vicevært-delen af deres arbejde også har været vigtig, for at de kunne møde beboerne på et andet grundlag end i behandlingsøjemed. De kunne indrette huset sammen med beboerne, male, ordne haven eller rydde op. En del af indsatsen omhandlede sikkerhed, for eksempel beboernes mulighed for at kunne kontakte MidtByen pr. telefon.

Medarbejderne har fortalt, hvordan de havde noget værktøj låst inde i et rum i Strandhuset. På et tidspunkt brød en af beboeren rummet op for at skaffe en hammer for selv at gå igang med at vælte en bruseniche i badeværelset. Ødelæggelser som dette er udført i en psykose. som det også fremgår af beskrivelserne i kapitel 2 har nogle af beboerne været meget psykotiske under deres ophold i Strandhuset. Medarbejderne i Strandhuset har på den ene side bestræbt sig på at holde huset

nogenlunde rent og beboeligt. På den anden side har medarbejderne ønsket at skabe en oplevelse af kravløshed hos beboerne, en oplevelse af, at der i huset ikke blev lagt begrænsninger på beboernes adfærd og udfoldelsesmuligheder.

MidtByens medarbejdere har fortalt, hvordan en af beboerne tydeligvis ikke ønskede at få ryddet op og gjort rent omkring sig. I dette tilfælde vurderede medarbejderne, at det var nødvendigt at insistere på at blande sig i forholdene.

Komponenten “vicevært” set fra de tidligere beboeres side

De tidligere beboere i Strandhuset, som er blevet interviewet, fremhæver ikke vicevært-aktiviteterne under interviewene. Det er muligt, disse beboerne ikke har oplevet det om væsentligt, at medarbejderne ryddede op i og omkring huset. Det viser dog også, at viceværtaktiviteterne i forhold til disse beboere sandsynligvis ikke har resulteret i deciderede sammenstød med beboerne i huset. I interview-uddraget under forrige komponent fortæller en af beboerne, hvordan medarbejderne ikke blandede sig i noget. Dette kan bruges som illustration på, hvordan denne beboer oplevede kravløshed i forbindelse med sit ophold i huset.

En af de tidligere beboere vurderer, at medarbejderne ikke lavede et ordentligt stykke arbejde i Strandhuset. De malede lidt tilfældigt rundt omkring. Denne tidligere beboer i Strandhuset mener i det hele taget, at meget var alt for tilfældigt i Strandhuset, der blev smadret ting, og medarbejderne indkøbte så noget nyt. Det, at medarbejderne holdt fast i, at der ikke skulle være husregler, fremstår altså negativt for denne beboer, der dog samtidig selv sætter pris på at kunne få lov at passe sig selv som beboer i Strandhuset.

I forhold til indkøb af møbler og andet inventar, er der meget forskel på, i hvor høj grad beboerne har ønsket at købe ting til huset eller modtage noget fra MidtByen. En af beboerne boede udelukkende med sit eget sparsomme rygsækudstyr, en anden indkøbte en del møbler for egen regning.

En af de interviewede er ked af at have fået stjålet nogle af sine ting fra huset.

Muligheden for at tilkalde MidtByen pr. telefon er kendt af de tidligere beboere, men ingen af dem husker at have benyttet muligheden særlig ofte, eller overhovedet at have benyttet telefonen.

Komponenten “vicevært” set fra pårørende og venners side

De pårørende og venner, som har bidraget til evalueringen, har ikke fortalt meget om denne komponent. Det er muligt, de ikke har oplevet medarbejdernes vicevært-aktiviteter i huset, eller også har de ikke betragtet denne del af indsatsen som noget væsentligt. På den anden side er det dog tydeligt, at

pårørende og venner har sat stor pris på, at der var nogen, der holdt øje med deres pårørende/ven, som boede i huset.

Komponenten “vicevært” set fra Psykiatrisk Hospitals side

På Psykiatrisk Hospital kender man ikke så meget til medarbejdernes viceværtarbejde. I forbindelse med en af deres patienter har personalet på både det lukkede og det åbne afsnit hørt om, hvordan det var nødvendigt, at medarbejderne ryddede op og gjorde nødtørftigt rent.

Komponenten “vicevært” set fra andre samarbejdsparters side

En medarbejder med erfaring fra Kirkens Korshær og Blå Kors har en oplevelse af, at medarbejderne i Strandhuset var nænsomme og kærlige, og når de ryddede op, skete det på en værdig måde overfor beboerne. Hos de frivillige kirkelige organisationer har Strandhuset fremstået som et sted, hvor rammerne var vide, og hvor der “ikke var noget der var sundhedsfarligt”.

De samarbejdsparter fra Århus, som har bidraget til evalueringen, er bekendte med de boligspørgsmål, som knytter sig til svært stillede sindslidende, misbrugere og andre boligløse, og de fremhæver vigtigheden af, at man i forbindelse med boligskabelse for denne målgruppe forsøger at sikre accepten hos naboer og andre interessenter. For Strandhusets vedkommende har den øde beliggenhed ifølge de interviewede samarbejdsparter til en vis grad afhjulpet dette problem.

I forhold til husets omdømme, har det i forbindelse med denne evaluering ikke været muligt at indhente data fra naboer osv.

4.3 Komponenten “Rammer for hverdagsliv”

KOMPONENT	Rammer for hverdagsliv
MÅLGRUPPE	Beboerne i Strandhuset
AKTIVITETER	<ul style="list-style-type: none"> - kort fra tanke/idé til handling - støtte individuelle evner - tage på ture - vaske op - mandagsmadlavning - skabe traditioner (f.eks. grill, rundstykker om morgenen, fødselsdage, jul) - give personlige gaver - give hånd, banke på, sige farvel - plads til at være psykotisk og misbruge - eget værelse med nøgle - længerevarende samvær
RESULTATER	<ul style="list-style-type: none"> - tryghed - stemningsskabelse - identitetsstøtte, personlighed - “afsløre” ressourcer - stor åbenhed i relationen - normskabelse - kulturskabelser - “normal”-kultur - gode oplevelser
MÅL:	<ul style="list-style-type: none"> • Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår. • Afslutning af brugere i form af at gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system.

Komponenten “rammer for hverdagsliv” set fra Strandhusmedarbejdernes side

Medarbejderne har i Strandhuset villet skabe nogle rammer, som kunne rumme den enkelte beboers behov og ønsker. “Rammer for hverdagsliv” henviser til medarbejdernes opfattelse af, at de har givet beboerne plads til at leve deres eget liv i Strandhuset. De har ikke blandet sig i beboernes misbrug, og til en vis grad har beboerne fået plads til at være psykotiske, også hvis dette resulterede i ødelæggelser af husets inventar. Medarbejderne har givet gaver til beboeren, hvis de har fundet det passende, de har arrangeret ture, nogle gange meget spontant. Gode oplevelser, stemningsskabelse og en åbenhed i relationen er ifølge medarbejderne resultater af sådanne aktiviteter. Medarbejderne fortæller, at de har

forsøgt at skabe nogle traditioner omkring måltider og højtider. Sidstnævnte mener medarbejderne har kunnet åbne op for en slags norm- og kulturskabelse blandt beboerne.

Komponenten “rammer for hverdagsliv” set fra de tidligere beboeres side

En af de interviewede mener, at medarbejderne blandede sig for meget i, hvordan de levede i huset. Dette står i modsætning til det tidligere citerede udsagn fra en beboer, som mener, at Strandhuset adskilte sig fra en institution, fordi medarbejderne netop ikke blandede sig.

Flere af beboerne boede kun med det udstyr, de havde med sig, da de kom til huset. En af beboerne sov på sit liggeunderlag på gulvet, frem for i den seng, der var i værelset.

Madlavning og ture huskes af de interviewede som gode oplevelser. En af de interviewede synes ikke det var nødvendigt at tage på de forskellige ture, men havde intet imod det, og deltog gerne i turene.

En tidligere beboer i Strandhuset fortæller, hvor svært det var at skulle ændre på sit liv, når man havde levet uden kontakt til systemet i mange år:

“Vi havde en vis selvbestemmelsesret [i Strandhuset], men når nu man har levet sådan et friluftsliv i 10 år, så er man ilde stedt. Det tager meget lang tid at akklimatisere sig - indfinde sig under forholdene”.

En anden af de tidligere beboere, forklarer hvordan det i det hele taget kan være svært at få en hverdag til at hænge sammen, og at vedkommende ikke havde en hverdag i Strandhuset:

“Kan man sige, at der var en hverdag i Strandhuset?”

Nej, det er det, der er galt. Der er svært nok at få en hverdag her, hvor jeg bor. Det er det, der er galt for de fleste, som bliver ensomme - at få en hverdag.”

På trods af diverse episoder, herunder en beboeres overfald på en anden beboer, mener alle de fem tidligere beboere, som er blevet interviewet, at de kom udmærket ud af det med hinanden i huset. Nogle var mere sammen end andre. Enkelte fortæller, at de kun sjældent har talt med de andre i huset, og en har været irriteret over den megen uro. Men generelt har beboeren ikke haft noget imod, at de andre var der.

Komponenten “rammer for hverdagsliv” set fra pårørende og venners side

De interviewede pårørende og venner vurderer enstemmigt, at huset fungerede godt på den måde, at det udgjorde et tilbud, som deres sindslidende pårørende/ven ville tage imod. De har sat pris på, at der

nu var et sted, hvor de kunne besøge deres pårørende/ven. De ser ikke stedet som et hjem, men som et midlertidigt opholdssted. I forhold til alternativet, gaden eller skoven udgjorde boligen en stor forandring. Mødet med MidtByen betegnes af de interviewede pårørende venner som “en enorm støtte”, “en forløsning” og som “et stort gennembrud” i forhold til den situation, beboeren tidligere havde været i.

Nogle af de interviewede vurderer, at det var godt, at stedet ikke var mere struktureret, eller “forkromet”, som en siger, for da kunne den beboer, de kender, nemt være gået sin vej. En af de interviewede fortæller, hvordan en beboer på et tidspunkt stillede sin seng på tværs i rummet. Man kunne næsten ikke komme rundt, men sengen fik lov at stå således. På denne og mange andre måder tillod MidtByen beboeren at udleve sit psykotiske univers, og denne pårørende/ven vurderer, at denne rummelighed var vigtigt på det pågældende tidspunkt.

En anden pårørende/ven fik en stor og vigtig oplevelse ud af, at kunne se sin afdøde pårørende/vens malerier på væggene i Strandhuset.

En pårørende/ven vurderer, at MidtByen måske godt kan overveje, hvem de lader bo i huset sammen, og at medarbejderne kunne optimere sikkerheden i huset ved eventuelt at lade sindslidende bo i huset sammen med ikke-sindslidende.

Komponenten “rammer for hverdagsliv” set fra Psykiatrisk Hospitals side

Personalet fra det lukkede afsnit drog fordel af Strandhusmedarbejdernes kendskab til patienterne fra deres tid i Strandhuset. Der er et eksempel på, at kontaktpersonerne fra hospitalet til en af beboerne i Strandhuset var med medarbejderne i Strandhuset for at hente nogle ting til den indlagte beboer. Kontaktpersonerne satte stor pris på at kunne se, hvordan patienten havde indrettet sig og hvordan vedkommendes psykoser havde sat sig tydelige spor i huset.

Komponenten “rammer for hverdagsliv” set fra andre samarbejdspartners side

På Socialcentret, hvor man kender et par af de tidligere Strandhusbeboere, roses medarbejderne for at kunne åbne op for de kreative sider hos beboerne. Desuden roses MidtByen for at kunne fastholde beboerne i boligen.

Fra en medarbejder med erfaring fra Kirkens Korshær og Blå Kors roses MidtByen ligeledes for at have skabt et sted, som beboerne ville blive boende i. Vedkommende har oplevet, at en beboer bagte brød, pyntede op og i det hele taget forvandlede sig i forhold til sin tidligere tilværelse i skoven og på gaden.

En repræsentant fra kommunens bostøtteprojekter vurderer, at det er for voldsomt at sætte flere af denne type sindslidende under samme tag, på den måde de gjorde i Strandhuset. Det vurderes, at en

bolig bør tage hensyn til den enkelte beboers behov for privatliv og selvstændighed.

4.4 Komponentens “Uopfordret praktisk hjælp”

KOMPONENT	Uopfordret, praktisk hjælp
MÅLGRUPPE	Beboerne i Strandhuset
AKTIVITETER	<ul style="list-style-type: none"> - omsorg ved sygdom - handle i nuet - lægge penge ud - ingen husleje eller gradueret husleje - smide uvelkomne gæster ud - købe mad, “brødføde” - skaffe dyne, gardiner, haveredskaber, tv på eget værelse - hente sprut i særlige situationer - hent penge - tømme postkasse - installere telefon - besøg på skæve tidspunkter
RESULTATER	<ul style="list-style-type: none"> - tillid til Midtbyens medarbejdere - beboere føler sig respekteret - dækning af basale, materielle behov - oplevelse af at kunne få nødvendig hjælp, når behovet er der - afhængighed - spørge efter hjælp
MÅL:	<ul style="list-style-type: none"> • Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår. • Afslutning af brugere i form af at gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system

Komponentens “uopfordret, praktisk hjælp” set fra medarbejderne i Strandhusets side

Uopfordret praktisk hjælp er en fortsættelse af det arbejde, MidtByen generelt udøver på gadeplan.¹³ Det er en grundpille i Midtbyens generelle indsats, der henviser til, at medarbejderen ikke giver op, selvom en klient i første omgang afviser at modtage hjælp. Medarbejderne i Strandhuset har ydet

13

“Uopfordret hjælp” indgår som en del af det, der hedder “Støttekomponent” i programteorien for Midtbyens samlede indsats (se bilag 2).

forskellige former for praktisk hjælp, hvoraf nogle blev beskrevet under komponenten “vicevært”. Medarbejderne har i mange tilfælde måttet foretage vurderingen af behovene hos beboerne og netop give forskellige former for hjælp

uopfordret. Den uopfordrede hjælp er knyttet til mange områder af Strandhusbeboernes liv, såsom madkøb, pengeafhentning, anskaffelse af ting til værelset og spiritusindkøb. Det har været muligt for beboerne at lave en særlig aftale om betaling af husleje, eller i en periode slet ikke betale husleje. Medarbejderne er kommet på besøg på skæve tidspunkter. Det vil sige, at deres besøgsstil har været en del af den uopfordrede hjælp. Et af de resultater, medarbejderne har villet opnå er, at beboerne ud over at have fået dækket basale behov har følt sig respekteret, at de har fået tillid til dem, og at de har oplevet, at de har kunnet få den nødvendige hjælp, når behovet har været tilstede. Medarbejderne beskriver som et resultat af indsatsen, at beboerne efterhånden selv har bedt om hjælp fra dem og fra systemet i øvrigt.

Komponenten “uopfordret, praktisk hjælp” set fra de tidligere beboeres side

En del af de interviewede giver udtryk for, at de gaver, de har fået fra Strandhusets medarbejdere, ikke har været nødvendige. En anden sætter dog pris på, hvordan medarbejderne sørgede for mad, da vedkommende havde det slemt.

En tidligere beboer husker møblerne i huset, og hvordan MidtByen uopfordret medbragte forskellige ting. Vedkommende har udelukkende bedt MidtByen om hjælp til at skaffe sig en bolig. Dette fremgår af følgende interviewuddrag:

“Har du bedt dem om noget?”

Nej, ikke andet end det med boligen.

Du har aldrig spurgt, om du måtte få en eller anden ting, eller - ?

Nej, der kom de ting, der skulle bruges - støvsugerposer, opvaskepulver - det kom [medarbejder fra Strandhuset] med.

Uden du havde spurgt?

Ja.

Hvad med møbler?

De blev ødelagt.

Dem der var nede i stuen?

Ja.

Men oppe på værelset - havde du da nogle møbler?

Jeg havde lidt - en seng, et bord og en stol.

Som var dit eget?

Nej, det var ikke mit eget. Men det var det, jeg havde.”

Midtbyens medarbejdere hjalp også uopfordret med økonomiske forhold. Som det fremgår af følgende interviewuddrag, er en af de tidligere beboere i dag glad for måden, medarbejderen greb det an på:

“Jeg tænker på, hvordan det er at få [medarbejder fra MidtByen] ind i sit liv.

Det var rigtig godt.

Du kan lide den måde, han greb det an på?

Ja, det kunne jeg godt.

Og det gjorde ikke noget, at han bare gik ind og ordnede det med pengene?

Nej, det var godt, han gjorde det.”

Hvad angår medarbejdernes besøgsstil i huset, er der en af beboerne, der gerne havde set, at de som beboere fik at vide, hvornår medarbejderne kom på besøg. En anden synes dog ikke, det gjorde noget, at de kom uanmeldt.

Det fremgår af interviewene med de tidligere beboere, at der har været forskel på, hvorvidt de har betalt husleje til MidtByen for at bo i Strandhuset. Nogle af de tidligere beboere har hele tiden haft styr på deres økonomi og betalte husleje fra indflytning i huset, nogle betalte en lille husleje, som MidtByen hævede, og andre fortæller, at de ingen husleje betalte.

Komponenten “uopfordret, praktisk hjælp” set fra pårørende og venners side

Komponenten “uopfordret hjælp” opfattes generelt positivt hos de pårørende/venner, der har bidraget til denne evaluering. De forklarer, hvordan det har givet en vis tryghed for dem, at der endelig var nogen, der holder øje med deres pårørende/ven. En gør opmærksom på vigtigheden af, at beboerne ikke behøvede betale husleje. Mange af disse folk har det netop meget svært med det økonomiske, mener den pårørende/ven.

Komponenten “uopfordret, praktisk hjælp” set fra Psykiatrisk Hospitals side

Psykiatrisk Hospitals vurdering af MidtByens arbejdsform stammer fra hospitalspersonalets møde med MidtByens medarbejdernes på hospitalet. Personalet fra både det lukkede og fra det åbne afsnit fremhæver den luksus, de mener er kommet Strandhusbeboerne til del, når de har været indlagt. Denne luksus har været omfattende, vurderer de, når man har sammenlignet med de andre patienters forhold. Udtrykket “VIP-patienter” dukkede op under et af interviewene.

Medarbejderne fra det lukkede afsnit husker en episode, hvor en af Strandhusets tidligere beboere udviste initiativ i forhold til at bede om hjælp. Patienten havde af personalet fået at vide, at hvis vedkommende skulle have lov at gå en tur, skulle et aftalt tidsrum overholdes. Patienten ringede herefter til MidtByen for at få dem til at købe sig et ur og komme ud på Psykiatrisk Hospital med det - hvilket de gjorde. Denne form for initiativ fra den indlagte Strandhusbeboere kan siges at understøtte programteoriens resultater: At beboeren får en “oplevelse af at kunne få nødvendig hjælp, når behovet er der” og, at beboeren “spørger efter hjælp”.

Hvad angår besøgsstilen, har man på det åbne afsnit oplevet, at medarbejderne kom på “besøg på skæve tidspunkter”, det vil sige uanmeldt. Dette har passet dårligt ind i afsnittets arbejdsgang. Strukturen er netop en vigtig del af deres arbejde på det åbne afsnit:

“Noget af det vi arbejder med, netop med de skizofrene patienter, det er at lave mere struktur, at de ved, at det er den og den og den dag klokken det og det, og så holde det. Det oplever vi, at de har gavn af. Vi har svært ved selv at holde den struktur, men vi arbejder hårdt på det. Man kan på den måde måske også spørge, om ikke de [medarbejderne fra Midtbyen] kan gøre noget”.

På det lukkede afsnit har man ikke på samme måde kritiseret Strandhusmedarbejdernes besøgsstil. Man har her haft aftalt rollerne imellem sig, om hvem der skulle hjælpe patienten med hvad. På det lukkede afsnit har man desuden vidst, hvornår Strandhusets medarbejdere var på afsnittet. Dette skyldes til dels, at medarbejderne fra Strandhuset skulle låses ind på afsnittet.

Komponenten “uopfordret, praktisk hjælp” set fra andre samarbejdspartners side

I socialforvaltningen i Århus Kommune fremhæver man, at metoden, Midtbyen har benyttet sig af, har været den rette måde at gå frem på i forhold til målgruppen. Uopfordret hjælp er nødvendig over for denne målgruppe, fortæller ligeledes en medarbejder med erfaring fra Kirkens Korshær og Blå Kors.

4.5 Komponenten “Stil”

KOMPONENT	Stil
MÅLGRUPPE	Beboerne i Strandhuset Samarbejdsparter
AKTIVITETER	<ul style="list-style-type: none"> - medarbejdernes personlige stil og loyalitet - fortsat opbakning trods ødelæggelser - tage sig tid, “lade stå til” - handle i nuet - tager ikke nej for et nej - vedholdenhed - personlige møder med samarbejdsparter - respekt og anerkendelse af individet - historiebærere på vegne af individet - søge alternative muligheder - såvidt muligt to personer tilstede - besøg på skæve tidspunkter
RESULTATER	<p><u>Beboerne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - respekt for beboernes beslutninger - oplevelse af at eget initiativ er OK - bliver ikke smidt ud (>< andre steder) - tillid til MidtByens medarbejdere - vej til ordentlig behandling - kort fra tanke/idé til handling - udbygget relation til MidtByens medarbejdere - tryghed - gode oplevelser - større klarhed på egen identitet <p><u>Samarbejdsparter</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - parathed - engagement - forståelse - giver personlige kontakter i systemet - nysgerrighed hos samarbejdsparter - positive tilkendegivelser om MidtByens indsats
MÅL:	<ul style="list-style-type: none"> • Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår. • Afslutning af brugere i form af at gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system.

Komponenten “stil” set fra Strandhusmedarbejdernes side

Denne komponent overlapper med en stor del af medarbejdernes andre indsatsområder, det vil sige de andre komponenter. Stilen har ifølge Strandhus-medarbejderne været central for deres indsats. Den har rettet sig både mod beboerne og mod samarbejdsparter. Medarbejderne fortæller, at de har arbejdet ud fra deres personlige stil og ud fra en loyalitet over for den enkelte klient/beboer. De har taget sig god tid, været vedholdende, og arbejdet ud fra en respekt for og en anerkendelse af den enkelte beboers personlighed. Dette har de blandt andet gjort for at opnå beboernes tillid, skabe tryghed og give dem en større klarhed på deres egen identitet.

I forhold til samarbejdsparter har de ligeledes været vedholdende, fortæller Strandhusets medarbejdere. De har bestræbt sig på at møde personligt op hos samarbejdsparter, og på at fortælle beboerens historie i systemet, og derved sikre et engagement og en forståelse i systemet.¹⁴

Komponenten “stil” set fra de tidligere beboeres side

For beboerne at se har medarbejderne haft en speciel og anderledes stil. For alle de fem tidligere beboere, som er blevet interviewet i forbindelse med denne evaluering, har medarbejdernes personlige stil været afgørende for deres indflytning i Strandhuset. Der er forskel på, hvilken rolle, MidtByens medarbejdere er indgået i. Om det har været det praktiske omkring eksempelvis en bolig, der har været det vigtigste, eller, om medarbejderne næsten har virket som venner for beboerne. En af de interviewede mener netop, at medarbejderne er mere end bare professionelle. Vedkommende synes, at vedkommende kender medarbejderne, ikke privat, men som personer. For nogle beboeres vedkommende har det været den personlige relation til én medarbejder, der har været vigtig. To af de interviewede beboere fortæller, at de ikke har ønsket at se andre kontaktpersoner end den ene medarbejder, de har lært at kende. En af de interviewede fortæller, hvordan det har været muligt at snakke med medarbejderen fra Strandhuset:

“Vi har kunnet snakke sammen. I modsætning til så mange andre af de der socialfiduser.

Tror du, det er fordi det er [medarbejder fra Strandhuset], eller tror du det er fordi, at MidtByen er et lidt anderledes tilbud?

Det er fordi det er [den medarbejder] og fordi hun har sådan et job.”

14

I forbindelse med komponenten Stil har der i MidtByen fundet en diskussion sted om, hvordan man i programteorien kan opfange og formulere samspelet mellem medarbejderne i Strandhuset og de øvrige medarbejdere i MidtByen. Det er en vigtig diskussion, der endnu ikke er afsluttet og derfor ikke indgår i evalueringen.

Komponenten “stil” set fra pårørende og venners side

Generelt sætter pårørende/venner stor pris på medarbejderne i Strandhusets stil. En af de interviewede sammenligner MidtByen med Projekt Udenfor i København. Hvis ikke medarbejderne tog sig så god tid, og tog sig tid til at lære beboeren at kende, ville de ikke kunne hjælpe i det lange løb, vurderes det fra pårørende og venners side. En siger:

“Jeg er virkelig meget enig med dem om, at de gør det på den syges præmisser - og det er jo det, de gør. De gør det på den syges præmisser, og det er den eneste måde, man kan komme i kontakt med dem på og de får tillid til en”.

Alle interviewede pårørende og venner vurderer, at Strandhusets medarbejdere har opnået en tillid hos deres syge pårørende/ven. De sætter pris på, at de har arbejdet ud fra en viden om den enkelte beboer. En havde slet ikke troet, at der fandtes sådan en instans i det offentlige, som har formået at vide så meget og handle på baggrund af det. De fremstår netop ikke som systemets folk, siger en af de interviewede.

Det fremhæves i et af interviewene, hvordan medarbejderne har formået at veksle mellem humor og alvor. De pårørende har bemærket, hvordan medarbejderne har været respektfulde overfor beboerne i Strandhuset i forhold til kontakten til dem som pårørende/ven. De nævner alle i hvor høj grad medarbejderne har arbejdet på at have rene linier i forhold til de pårørendes inddragelse. På trods af, at medarbejdernes primære loyalitet har ligget hos beboerne, har de pårørende været glade for Strandhusmedarbejdernes måde at arbejde på. Da de på deres egen foranledning først havde etableret en kontakt til MidtByen, kunne de forholdsvis nemt få fat i medarbejderne.

Efter en beboers død gjorde Strandhusets medarbejdere en indsats, som rettede sig direkte mod de pårørende. MidtByens medarbejdere tog de pårørende med ned for at se huset, og høre lidt om, hvordan vedkommende levede den sidste tid. Dette betragtes af en af de pårørende som en flot og vigtig hjælp at yde. Beboeren havde intet hjem haft i årevis, og det gavnede de pårørende at se Strandhuset, da de ikke havde nået at besøge beboeren i huset, mens beboeren var i live.

Komponenten “stil” set fra Psykiatrisk Hospitals side

På Psykiatrisk Hospital har man fået beretninger om, hvordan beboerne levede, når de var i Strandhuset. Særlig på det lukkede afsnit har man kunnet drage nytte af disse beretninger om patienterne. Her har det været vigtigt, at medarbejderne har ageret “historiebærere på vegne af individet”. Beretningerne dannede baggrund for samarbejdet omkring indlæggelse. Under interviewet med personalet fra det lukkede afsnit fremsætter de interviewede den tese, at de på grund af den

kendskab, de havde fået til patienterne via MidtByen, brugte langt mindre tvang over for de indlagte Strandhus-beboere, end de havde regnet med, da de først hørte om disse mennesker. Meget tyder på, at Strandhusmedarbejdernes stil har affødt positive tilkendegivelser blandt personalet på det lukkede afsnit. Der har været misundelse blandt de ansatte på afsnittet, som ikke havde noget med Strandhusbeboerne at gøre over, at kollegerne fik lov til at indgå i samarbejdet med MidtByen.

Den stil medarbejderne i Strandhuset har benyttet sig af, har kun i mindre grad resulteret i parathed og interesse på det åbne afsnit. Man fremhæver her, hvordan MidtByens stil i forhold til patienterne kolliderer med deres arbejde med patienterne. De interviewede fra det åbne afsnit forklarer dette forhold med, at det er to forskellige kulturer, der mødes. De har indbyrdes for lidt respekt for hinandens arbejde, mener de interviewede fra det åbne afsnit.

Komponenten “stil” set fra andre samarbejdsparters side

På Socialforvaltningen og hos de frivillige kirkelige organisationer mener man på linie med de pårørende, at Strandhusets medarbejdere har haft en helt speciel stil. Og uden den specielle tilgang ville de heller ikke opnå de resultater, de har opnået, mener de to parter. Medarbejderen med erfaring fra Kirkens Korshær og Blå Kors beskriver, hvordan de mennesker, der flyttede ind i Strandhuset, fik at mærke, at “de var taget ind i hjertet” af nogle mennesker. På Socialforvaltningen udtaler man sig i rosende vendinger om Strandhusets medarbejdere: “Det må være en god uddannelse, de har fået!”, lyder det herfra.

En repræsentant fra kommunens bostøtteprojekter mener også, at medarbejderne i Strandhuset har haft en særlig stil, men det kritiseres herfra blandt andet, at beboerne har boet sammen i Strandhuset. Det er ikke at udvise nok respekt for den enkeltes privatliv, og beboerne har haft det for dårligt til at skulle være der sammen, mener man i de kommunale bostøtteprojekter.

4.6 Komponenten “Tvang”

KOMPONENT	Tvang
MÅLGRUPPE	Beboerne i Strandhuset
AKTIVITETER	- tvangsindlæggelse - bortvisning
RESULTATER	<p><u>tvangsindlæggelse</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - udvikling af arbejdet - lettelse - fokus på sygdommen - fastholdelse af MidtByens rolle: at være “ved siden af beboeren” - sikre længerevarende indlæggelse - synliggørelse af denne person/patient - engageret behandling - mindske pinefulde symptomer <p><u>bortvisning</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - bedre stemning i huset, ro - ny energi - lettelse - nærvær over for de andre beboere - beboerens mulighed for fokuseret vrede og færre kontaktflader - forurettethed - afmagt - den eneste regel (minus bortvisning) blev ophævet
MÅL:	<ul style="list-style-type: none"> • Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår. • Afslutning af brugere i form af at gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system.

Komponenten “tvang” set fra medarbejderne i Strandhusets side

Projekt Gul Tvang blev formaliseret på baggrund af medarbejdernes erfaringer med to indlæggelsesforløb med Strandhusets beboere. Projektet blev formet som en aftale mellem MidtByen og ledelsen fra afdeling A på Psykiatrisk Hospital i Risskov om, at medarbejderne fra Strandhuset skulle have lov til at være sammen med den indlagte på hospitalet, være med til at planlægge indlæggelsen og få lov at følge med i behandlingen. Det blev aftalt, at indlæggelserne alle skulle ske på afd. A, ligegyldigt hvilket

område (eller land) Strandhusbeboeren oprindeligt kom fra.

Gul tvang - tvangsindlæggelse på behandlingsindikation - er et alvorligt indgreb i den personlige frihed, og undervejs har MidtByens medarbejdere diskuteret, hvorvidt den enkelte indlæggelse har skullet sættes i værk. Fastholdelse af kontakten har været en forudsætning for at sikre samarbejdet med Strandhusbeboerne, og derfor har MidtByen i flere tilfælde ventet længe, inden tvangsindlæggelsen er blevet sat i værk.

Bortvisningen fra Strandhuset var en anden form for tvangsforanstaltning, som fandt sted overfor en enkelt beboer. Som det blev beskrevet i forbindelse med programteorien passede bortvisningen meget dårligt sammen med stilen i Strandhuset, som netop havde som et sigte, at beboere ikke kunne smides ud uanset deres livsførelse. Efter at den bortviste beboer havde afvist den bolig, som MidtByen havde tilbudt vedkommende efter Strandhuset, foranstaltede MidtByens medarbejdere en tvangsindlæggelse på behandlingsindikation. Indlæggelsen, der foregik før samarbejdsaftalen med Psykiatrisk Hospital blev sat i værk, var meget kortvarig. Beboeren blev sidenhen tilbudt en anden af MidtByens boliger, som den tidligere Strandhusbeboer fortsat bor i.

Komponenten “tvang” set fra de tidligere beboeres side

Fem af de ni indlagte Strandhusbeboere er blevet interviewet i forbindelse med denne evaluering. Heraf svarer de fire, at de på trods af alt det ubehagelige i dag er tilfredse med, at de blev tvangsindlagt. Nedenstående citat illustrerer dette:

“Blev det en tvangsindlæggelse?

Ja, det var en tvangsindlæggelse.

Så et eller andet sted ville du ikke indlægges?

Jo, det ville jeg godt. Det fik jo stemmerne til at forsvinde.

Men du havde ikke selv bestemt dig for at gå op på hospitalet før det?

Nej... Ham [medarbejder fra Strandhuset] kom jo sammen med politiet, og så blev jeg eskorteret derop.

Det må være mærkværdigt. Gjorde du modstand?

Nej, det gjorde jeg ikke.

Hvordan havde du det med [medarbejderen fra Strandhuset] over det?

Det er jeg glad for, at han gjorde.”

En anden af de tidligere Strandhusbeboere siger således om tvangsindlæggelsen:

“Men jeg tænker på, om du sådan var glad for at det [tvangsindlæggelsen] skete, trods alt.

Jeg fik det bedre.

Du kunne godt mærke, at du fik det bedre?

Ja.”

Hvad angår bortvisningen, giver den bortviste beboer i dag udtryk for, at den var uberettiget og meget pludselig. Beboeren blev tilbudt en bolig, men var ikke interesseret i denne og gik tilbage på gaden, indtil MidtByen foranstaltede en tvangsindlæggelse, der dog varede meget kort tid. Beboeren er stor modstander af den behandling, vedkommende har fået tilbudt på psykiatrisk hospital. I dag bor vedkommende godt nok i en af MidtByens boliger, men har ikke den store tillid til MidtByen. Det er svært på baggrund af de forhåndenværende data at vurdere, om medarbejderne kunne have gjort noget andet, end de gjorde. Som de selv er inde på, viser bortvisningen, at Strandhuset havde nogle grænser, hvad angår rummelighed.

Komponenten “tvang” set fra pårørende og venners side

Blandt pårørende og venner har muligheden for tvangsindlæggelse på behandlingsindikation ikke været særlig kendt.¹⁵ De interviewede pårørende/venner sætter i dag pris på, at indlæggelsen fandt sted/var planlagt. MidtByens engagement i forbindelse med indlæggelsen gjorde, at de som pårørende/venner fik mulighed for at stå neutrale i forhold til indgrebet i den sindslidendes liv. Det har gavnet deres relation til den indlagte. Pårørende/venner til de tidligere Strandhusbeboere udviser dog også skepsis i forhold til iværksættelsen af indlæggelsen. To af de interviewede fortæller direkte, at de sætter stor pris på, at medarbejderne fra MidtByen gik så langsomt frem, fordi de ifølge de interviewede pårørende/venner meget nemt kunne have mistet beboerens tillid og måske kontakten i det hele taget.

Komponenten “tvang” set fra Psykiatrisk Hospitals side

Indlæggelserne har ifølge de interviewede fra Psykiatrisk Hospital i højeste grad været nødvendig for de tidligere Strandhusbeboere. Nogle af de interviewede vurderer, at MidtByen i nogle tilfælde har

15

Dette stemmer overens med, at gul tvang ikke har været særlig udbredt i Danmark. Der er sket en relativ omfordeling, så man i 1990'erne i højere grad tvangsindlægger personer efter behandlingskriteriet (Jf. Henrik Day Poulsen m.fl., *Ret og Tvang i Psykiatrien*, Munksgaard 2000, s.60f).

ventet for længe, inden indlæggelserne blev iværksat. På den anden side har man på Psykiatrisk Hospital nogle ressourcemangler i forhold til behandlingen, men i særdeleshed i forhold til at finde egnede boliger til svært stillede sindslidende. Dette ressourceproblem kombineret med aftalen i Projekt Gul Tvang om at alle Strandhusbeboere skal indlægges på afdeling A gør, at man på Psykiatrisk Hospital ønsker MidtByens antal indlæggelser begrænset. Som det fremgår af nedenstående uddrag fra interviewet med ansatte fra det åbne afsnit ville det give problemer på afsnittene, hvis MidtByen fik for mange indlagt på en gang:

“De skal jo selvfølgelig lave opsøgende virksomhed... Men vi kan jo altså ikke tage dem allesammen på en gang.... Der jo enormt mange af dem rundt om i byen, og man kan sige, at hvis de gik ud og fik øje på dem alle sammen og fandt dem og tog dem herind, så ville vi få enorme kapacitetsproblemer, kan man ikke godt sige det?” En anden af de ansatte fra det åbne afsnit svarer: “Det ville vi, lynhurtigt! Både på åben og lukket.”

Komponenten “tvang” set fra andre samarbejdspartners side

Også fra de kommunale bostøtteprojekters side vurderer man med det kendskab, man her har til målgruppen, at Strandhusets medarbejdere godt kunne have iværksat nogle af tvangsindlæggelserne noget før.

Ifølge medarbejderen med erfaring fra Kirkens Korshær og Blå Kors, som har kendskab til nogle af de tidligere Strandhusbeboere, fremhæves - helt modsat af ovenstående vurdering - vigtigheden af medarbejdernes tålmodighed i forhold til at foranstalte tvangsindgreb. I forbindelse med et af forløbene vurderes det, at den langsomme tilgang og oprettelsen af beboerens tillid til medarbejderne var nødvendig for, at indlæggelsen har kunnet forløbe så godt, som den i dette tilfælde gjorde. Hos de frivillige kirkelige instanser vurderer man, at det vigtigste i forhold til gruppen af svært stillede sindslidende er, at der skal benyttes en meget individuel tilgang. Der skal etableres et kendskab til den enkeltes situation og person. Dette har MidtByen i langt højere grad end andre formået, forlyder det herfra.

Fra socialforvaltningens side roser man MidtByens måde at gribe tvangsindlæggelserne an på. Man er af den overbevisning, at MidtByens indsats i forbindelse med og efter indlæggelserne har medvirket til, at de tidligere beboere i Strandhuset ikke efterfølgende er endt på gaden igen.

4.7 Komponenten “Teamarbejde”

KOMPONENT	Teamarbejde
MÅLGRUPPE	Beboerne Medarbejderne i Strandhuset
AKTIVITETER	- sparring blandt medarbejderne, en læreproces - arbejde med og skabe dynamik i beboernes rolletildeling over for medarbejderne - praktisk koordinering - metodeskabelse
RESULTATER	<u>Beboerne</u> - værdifuldt at opleve godt samarbejde medarbejderne imellem <u>Medarbejdere</u> - konstaterede/synliggjorde splitting - tillidsfuldt, bærende samarbejde - god basis for selvstændighed - tendens til isolation fra øvrige kollegagrupper - engagement og ansvarlighed
MÅL:	<ul style="list-style-type: none"> • Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår. • Afslutning af brugere i form af at gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system

Komponenten “teamarbejde” set fra Strandhusmedarbejdernes side

De seneste år har der kun været to medarbejdere fra MidtByen knyttet til Strandhuset. De to har arbejdet forholdsvis tæt sammen om de seneste beboerforløb. I forbindelse med et forløb har en anden basismedarbejder været involveret, ligesom enkelte af de andre medarbejdere fra MidtByen har været i Strandhuset i forbindelse med ferier og lignende. Men hovedparten af arbejdet med Strandhusets beboere har været varetaget af tre og sidenhen to medarbejdere.

Som det fremgår af programteorien, anser medarbejderne i Strandhuset deres teamarbejde for at have været væsentligt i forhold til deres relationer til beboerne i huset. Teamarbejdet blev skabt efter nogen tid for blandt andet at medvirke til at undgå splitting. Den faglige sparring har ifølge medarbejderne skabt mulighed for en udvikling af deres selvstændighed. Andetsteds i programteorien er beskrevet, hvordan Strandhusmedarbejderne såvidt muligt har forsøgt at være to personer tilstede, når de skulle møde beboerne.

Komponenten “teamarbejde” set fra de tidligere beboeres side

Nogle af de tidligere beboere fortæller, at de har ønsket at bevare en personlig relation til en enkelt medarbejder. De har ikke ønsket at se andre medarbejdere end den person, de kender. Teamarbejdet er altså ikke ønsket fra disse Strandhusbeboeres side. Andre beboere har hele tiden fuldt ud accepteret, at MidtByens medarbejdere er mødt op på skift eller to og to. Disse beboere har som regel mødt to medarbejdere helt fra starten. Men også disse beboere giver udtryk for, at det skal være de to Strandhusmedarbejdere, de kender, som møder op hos dem.

Komponenten “teamarbejde” set fra pårørende og venners side

En af de interviewede pårørende/venner fremhæver betydningen af, at beboeren og den pårørende/ven selv udelukkende har skullet forholde sig til én medarbejder fra MidtByen. Den personlige tillid mellem medarbejderen og beboeren har ifølge den pårørende været grunden til, at vedkommende blev boende i Strandhuset og tog imod hjælp under og efter indlæggelsen. I andre tilfælde har andre pårørende/venner intet imod, at kontakten er til to medarbejdere fra MidtByen. Igen skal det dog ifølge de pårørende/venner helst være de samme medarbejdere, som har med beboeren at gøre i hele forløbet. Den personlige tillid er vigtig, som det fremgår af nedenstående interviewuddrag med en pårørende/ven til en tidligere beboer:

“Har der været nogle afløsere?”

Andre personer end de to? Nej, det har der ikke. Det har altid været dem.

Hvordan vil du vurdere det, hvis de gjorde det? [brugte afløsere]

Det ville ikke være så godt [...]. Det tager tid for [den tidligere Strandhusbeboer] at blive tryk ved andre mennesker - det er generelt. X skal dælme lære dem godt at kende, før X bliver tryk ved dem.”

Komponenten “teamarbejde” set fra Psykiatrisk Hospitals side

På Psykiatrisk Hospital har man opfattet medarbejderne fra Strandhuset som et team, først bestående af tre sidenhen af to medarbejdere. De har mødt disse medarbejdere på hospitalet. På det åbne afsnit illustreres team-opfattelsen blandt andet ved, at personalet under interviewet omtaler medarbejderne fra Strandhuset som “MidtBy-teamet”. Man har på det åbne afsnit haft svært ved at se nødvendigheden af, at der er mødt to medarbejdere fra Strandhuset op på afsnittet. Personalet fra det åbne afsnit peger på, at fremmødet af to medarbejdere, ressourcemæssigt, stemmer dårligt overens med, at MidtByen yder en indsats for ganske få patienter.

Komponenten “teamarbejde” set fra andre samarbejdsparters side

Både medarbejderen fra de frivillige kirkelige organisationer og fra socialforvaltningen er klar over, hvem medarbejderne fra MidtByens personale i Strandhuset har været. De er her fremstået som et team, samtidig med, at de også kender dem som individuelle personer.

4.8 Komponentens “Systemarbejde”

KOMPONENT	Systemarbejde
MÅLGRUPPE	Beboerne i Strandhuset Samarbejdsparter
AKTIVITETER	- tildeling af læge - kontakt til sagsbehandler, skabe orden i økonomien - støtte i fht. netværk - brug af Team for Misbrugspsykiatri til “huslæge”-funktion - Folkeregistret - med henblik på registrering
RESULTATER	<u>Beboerne</u> - behandling af somatiske og psykiske lidelser - sikre forsørgelsesgrundlag - reetableret kontakt til familie og venner <u>Samarbejdsparter</u> - synliggørelse af Strandhuset/MidtByen - udviklet samarbejdet
MÅL:	<ul style="list-style-type: none">• Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår.• Afslutning af brugere i form af at gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system

Komponenten “systemarbejde” set fra medarbejderne i Strandhusets side

Denne komponent dækker over den del af MidtByens arbejde, som retter sig mod diverse samarbejdsparter. Samarbejdet med Psykiatrisk Hospital har været nævnt løbende. Metoden, medarbejderne benytter sig af i deres systemarbejde, har til dels været beskrevet under komponenten “stil”. Medarbejderne i Strandhuset har en særlig stil i deres systemarbejde. Systemarbejde dækker

også samarbejdet med de pårørende, benævnt "støtte i forhold til netværk". Som det ses, udgør indsatsen i forhold til pårørende/venner ikke en særskilt komponent, men har været en del af systemkomponenten i øvrigt. Medarbejderne fortæller, at de ikke selv har taget initiativ til at kontakte pårørende, medmindre de er blevet opfordret hertil af en beboer i Strandhuset, eller kontakten på anden vis er blevet etableret. I forbindelse med de ti Strandhusbeboere har der dog været mere eller mindre kontakt med fem beboeres pårørende/venner.

En del af de mennesker, som blev tilbudt en bolig i Strandhuset, har fået hjælp til at komme i kontakt med socialforvaltningen og blive registreret som kontanthjælps- eller pensionsmodtagere. MidtByen har i enkelte tilfælde medvirket til, at der er blevet ført pensionssager. Og for en tidligere Strandhusbeboer, der for tiden er indlagt, administrerer Strandhusets medarbejdere i samarbejde med Socialforvaltningen privatøkonomien.

Komponenten "systemarbejde" set fra de tidligere beboeres side

Boligsøgning og hjælp i forhold til økonomi har været nævnt af de interviewede som nogle af medarbejdernes væsentligste indsatsområder. En af de interviewede anser MidtByen for at have været mere effektiv end andre, hvad angår boligsøgning. For denne tidligere beboer var medarbejderen en form for effektiv socialrådgiver.

Komponenten "systemarbejde" set fra pårørende og venners side

Selvom medarbejdene i Strandhuset fortæller, at de ikke har en afklaret og planlagt arbejdsform i forhold til pårørende, har de pårørende og venner, der er blevet interviewet i forbindelse med denne evaluering, mange rosende ord til MidtByens måde at samarbejde med dem på. MidtByen har ifølge pårørende og venner udvist en flot diskretion og fleksibilitet i samarbejdet.

Pårørende/venner sætter pris på, hvordan medarbejderne har kunnet udnytte deres kendskab til systemet og gøre noget andet, end de selv har kunnet gøre. Dette drejer sig dels om samarbejdet med læger og med Psykiatrisk Hospital i forbindelse med indlæggelserne, men i høj grad også i forhold til boligsøgning. Strandhusets medarbejdere roses af pårørende/venner for ikke at give op. En af de interviewede har gået med tankerne om i et brev at rose MidtByen for deres indsats. Som vedkommende formulerer det:

"Jeg syntes, det var imponerende - som jeg også sagde tidligere - at der fandtes en offentlig institution, som havde den viden og kunne bruge den på den måde, som de gjorde. Det ville jeg have lov at sige, at det var jeg overrasket over for det første, og for det andet så var det bare skidefedt - det måtte man simpelthen kunne arbejde videre med - det må udvikles noget mere."

Der er et eksempel på, at MidtByen ikke fik informeret en pårørende/ven om et møde på hospitalet, som den pågældende pårørende/ven gerne ville have deltaget i. Den manglende information til den pårørende kan ses i lyset af, at medarbejdernes primære loyalitet har ligget hos beboeren i Strandhuset. Pårørendekontakten har, som forklaret af Strandhusets medarbejdere, ikke været en etableret del af indsatsen.

Komponenten “systemarbejde” set fra Psykiatrisk Hospitals side

En del af MidtByens systemarbejde i forhold til Psykiatrisk Hospital er fremlagt fortløbende. På det lukkede afsnit har man kunnet drage megen nytte af samarbejdet med MidtByen. De har fået vigtige informationer fra MidtByens medarbejdere, og de har samarbejdet en del, specielt i patientens indkøringsfase på afsnittet. De opfatter det sådan, at MidtByens medarbejdere har været professionelle samarbejdspartnere, de har været “en del af personalet”, som en af medarbejderne fra det lukkede afsnit formulerer det. De har i fællesskab gjort meget ud af at afklare MidtByens rolle på afsnittet.

På det åbne afsnit har samarbejdet med MidtByens medarbejdere været mindre udtalt og af en anderledes karakter end på det lukkede afsnit. Personalet på det åbne afsnit mener ikke, de har fået en fyldestgørende definition af MidtByens opgave og rolle i forbindelse med Strandhusbeboernes indlæggelse. Det er deres oplevelse, at der mellem hospitalet og MidtByen har hersket en manglende respekt for hinandens arbejde. På det åbne afsnit har de følt sig trådt på rent fagligt i de tilfælde, hvor MidtByen ikke har respekteret de beslutninger, der er blevet truffet i forhold til en patient. Dette fremgår blandt andet af nedenstående citat fra interviewet med personalet fra det åbne afsnit:

“Det er smadderdejligt, at de har et stort engagement i patienterne. Det kan man virkelig mærke. Og de er søde [...] Men man kan nogle gange føle sig lidt trådt over fødderne sådan rent professionelt. Altså de må have lidt respekt for, at der er nogle andre ting, som vi kan, ligesom jeg har respekt for, at de gør det der enorme stykke arbejde for at få kontakt til de her mennesker. Men der er en faglighed, den må de gerne respektere.”

På det åbne afsnit anser man MidtByens medarbejdere for at være professionelle i den forstand, at MidtByens medarbejdere for eksempel kan komme på afsnittet om formiddagen, hvor der ellers er lukket for besøgende. Men personalet på det åbne afsnit kommer under interviewet frem til den erkendelse, at de i forskellige sammenhænge har betragtet MidtByens medarbejdere som værende i en pårørenderolle. Dette hænger ifølge personalet på det åbne afsnit sammen med, at MidtByens medarbejdere har stillet høje krav til behandlingen af netop “deres patienter”. MidtByens medarbejdere har ifølge personalet på det åbne afsnit ikke set det som deres ansvar at tage hensyn til de afvejsninger,

der skal foretages, i forhold til en fordeling af afsnittets begrænsede ressourcer. Dette bakkes op af socialrådgiveren på afsnittet, der henviser til det begrænsede antal boliger, der findes til gruppen af tidligere indlagte.

En af de ansatte fra det åbne afsnit siger:

“Jeg oplever tit at stå med to grupper af patienter, næsten. I og med vi har nogle stykker, der har samme problematik, men ikke er kommet ind via MidtBy-teamet, som ikke kan få den samme støtte, som ikke kan få muligheden for at blive kørt, ikke kan få muligheden for hjælp til udslusning, ikke har advokater, der taler for, at de skal puttes ind foran i køen til et andet sted at bo. Den problematik har også været der. Man bliver engageret i sin egen patient, det gør vi andre også. Altså jeg vil tro, du synes [en patient] godtnok står først på listen [henvendt til en af de andre ved bordet], men jeg mener [en anden patient] skal have pladsen... Sådan er det jo, men der kan komme en vis skævhed i det, hvis man ikke passer på.”

Man mener dog på det åbne afsnit, at man godt kan forbedre samarbejdet. Under interviewet foreslår personalet fra det åbne afsnit, at man for eksempel prøver at bytte arbejdsplads. Et andet forslag lyder på, at de selv skal være bedre til at invitere MidtByens medarbejdere til behandlingskonferencer, så medarbejderne fra Strandhuset kan følge med i behandlingen af patienten og høre baggrunden for de visitationsplaner, der lægges for patienten.

Om samarbejdet med MidtByen udtaler man på det åbne afsnit:

“Der er nogle gode perspektiver i det, men man skal måske forberede begge parter lidt mere... Det hjælper jo altid lidt, at man kender lidt mere til hinandens arbejdsbetingelser.”

Komponenten “systemarbejde” set fra andre samarbejdsparters side

En medarbejder med tilknytning til Kirkens Korshær og Blå Kors i Århus fortæller, at over for dem har MidtByens medarbejdere optrådt som gode kolleger, som kan gøre mere og andet, end de selv har mulighed for i forhold til systemet. Det formuleres herfra, hvordan medarbejderen i Strandhuset med udgangspunktet i en beboeres situation “klarlagde landskabet” omkring beboeren i forhold til, hvilke muligheder vedkommende havde. Fra Socialcenter Centrum i Århus Kommune lyder der megen ros til samarbejdet mellem dem og Strandhusets medarbejdere. Medarbejderne har afhjulpet en frustration i socialforvaltningen, som kan opstå, når man står magtesløs over for en vred klient, der har forladt kontoret eller en dårligt stillet hjemløs på gaden, som man i socialforvaltningen er klar over, aldrig selv

vil tage kontakt til systemet.

Lederen af kommunens bostøtteprojekter fortæller, at de hidtil ikke har haft et samarbejde med Strandhusets medarbejdere om beboerne i huset.

4.9 Komponenten “Råderum”

KOMPONENT	Råderum
MÅLGRUPPE	Medarbejderne i Strandhuset
AKTIVITETER	<ul style="list-style-type: none">- uddelegeret ansvar- økonomisk kompetence- tæt, direkte sparring med forstander- de-briefe, evaluere, planlægge primært i teamet, og m. kolleger- supervision
RESULTATER	<ul style="list-style-type: none">- grundlag for udvikling og udøvelse af øvrige komponenter- stort engagement- ansvarlighed- minus udbrændthed- befordrende for inspiration- befordrende for udvikling
MÅL:	<ul style="list-style-type: none">• Generel forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår.• Afslutning af brugere i form af at gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system.

Komponenten “råderum” set fra Strandhusmedarbejdernes side

Som det fremgår af programteorien, sætter medarbejderne pris på det råderum, de har fået fra MidtByens ledelses side i forhold til at planlægge og udføre en meget individuel indsats over for den enkelte beboer i Strandhuset. De fortæller, at dette råderum har været uundværligt, for at de har kunnet arbejde, sådan som de har gjort, og opnå de resultater, de har opnået.

I forhold til Projekt Gul Tvang har medarbejderne undervejs udviklet samarbejdet med Psykiatrisk Hospital og tilpasset indsatsen over for den enkelte patient.

Komponenten “råderum” set fra de tidligere beboeres side

De tidligere beboere sætter i mere eller mindre udtalt grad pris på hjælpen, de har modtaget som beboere i Strandhuset. En af de interviewede husker, hvordan der blev lejet en bil i forbindelse med en flytning, en anden vurderer det som noget positivt, at en medarbejder arrangerede og deltog i et besøg hos pårørende. En del af de interviewede tidligere Strandhusbeboere vurderer, at medarbejderne har været gode og effektive i forhold til at finde kontakter i systemet. Som det blev beskrevet tidligere sætter de fleste i dag pris på, at medarbejderne har blandet sig i deres økonomiske forhold, skaffet dem kontanthjælp eller pension eller udredet tidligere gæld.

Komponenten “råderum” set fra pårørende og venners side

En af de pårørende/venner roser Strandhusets medarbejdere for at være istand til at gøre noget andet og mere end andre på grund af deres råderum i forhold til systemet:

“Min opfattelse er ikke, at de [Strandhusbeboerne] får særbehandling, men at de [medarbejderne i Strandhuset] gør noget mere og dermed opnår nogle bedre resultater. Det er klart min fornemmelse - at hvis ikke det går den ene vej, så kan man altså tage telefonen og ringe et andet sted hen og snakke med nogle andre på kryds og tværs. Det er min opfattelse, at det er sådan MidtByen arbejder. Jeg tror ikke, at nogen giver dem lov, men de tager sig flere ressourcer - de opnår nogle ting ved det.”

Komponenten “råderum” set fra Psykiatrisk Hospitals side

De hospitalsansatte henviser til deres begrænsede ressourcer i forhold til MidtByens frie rammer. Både på det lukkede og det åbne afsnit udtrykker personalet en vis misundelse over, at medarbejderne fra Strandhuset har mulighed for at gøre de mange ting med patienterne, og over at de kan fastholde kontakten til patienterne efter udskrivning. disse ting ville de også gerne, at de kunne gøre.

På spørgsmålet om, hvorvidt personalet fra Psykiatrisk Hospital mener, at de kan varetage den indsats Strandhusets medarbejdere har ydet, svarer de, at det kunne de til dels. En del af de interviewede er inde på, at de ikke ville have lyst til at foretage det opsøgende arbejde på gadeplan, og at de ikke har den viden om byen, som skal til. Men hvad angår udslusningen til egen bolig efter indlæggelse, mener de på åben afsnit godt, at de ville kunne varetage MidtByens opgave, hvis de fik ressourcerne til det i samme grad som MidtByen.

På spørgsmålet om, hvorvidt MidtByens indsats er anderledes end den indsats, de kan yde på hospitalet, svarer en af de ansatte fra det åbne afsnit: “Ja, fordi de siger: “Nu putter vi [en patient] ind i bilen og så kører vi til [et andet sted i landet]. Det drømmer vi om at kunne gøre. Vi har jo ikke sådan nogle muligheder vel, så der er en hel klar forskel”.

En af de andre fra det åbne afsnit forklarer endvidere, “det ville være herligt at kunne køre patienterne til [et andet sted i landet], men den mulighed ville vi aldrig kunne få.”

Personalet på det åbne afsnit vurderer, at de godt kan varetage samarbejdet med pårørende. For det arbejde yder de i forvejen. En af de ansatte formulerer det således:

“Men i relation til pårørende her, da mener, jeg, vi kan det samme. For eksempel i forhold til [en patients] familie, som stod ‘stand by’ og var lige bagved, såsnart vedkommende begyndte at få det bedre. De kom ind til samtaler - ligesom vi gør med alle andre!”

Komponenten “råderum” set fra andre samarbejdspartners side

Fra medarbejderen fra Kirkens Korshær og Blå Kors forlyder det, at indsatsen, som medarbejderne i Strandhuset har ydet, er billig i forhold til det resultat, der kommer ud af indsatsen.

4.10 Sammenfatning - vurderinger af Strandhusets programteori

Det kan konstateres, at komponenternes tilstedeværelse, det vil sige Strandhusmedarbejdernes arbejdsform er blevet bekræftet af de parter, der på forskellig vis kender til MidtByens anvendelse af Strandhuset.

Medarbejdernes indsats - en opretholdelse af balancegange

Medarbejdernes indsats har været fokuseret på loyalitet over for beboeren. Deres arbejde har drejet sig om tillidsskabelse, som ifølge deres programteori, udgør grundlaget for hjælp og støtte til den målgruppe, som har boet i Strandhuset. De har ydet en social omsorg over for beboerne ved at yde uopfordret praktisk hjælp og ved at indtage en viceværtrolle. Dette har medarbejderne bestræbt sig på at gøre med respekt for den enkelte beboers ønsker om selvbestemmelse. At opnå beboernes tillid til, at der nok skal blive lyttet til deres ønsker, er et langt stykke henad vejen gået forud for medarbejdernes behandlingsmæssige omsorg overfor beboerne. Tilliden og beboerens selvbestemmelse betragtes som en forudsætning for fastholdelse af kontakten. Der hersker af samme grund en fortløbende diskussion blandt MidtByens medarbejdere om, hvornår det i den henseende er hensigtsmæssigt og etisk forsvarligt at iværksætte en tvangsindlæggelse på behandlingsindikation (gul tvang).

Medarbejdernes indsats har været formet omkring en balancegang, der kan formuleres:

En balance mellem beboerens selvbestemmelse og omsorg over for beboeren.

Vægten har i forbindelse med Strandhuset ligget på at opretholde og styrke beboernes selvbestemmelse.

Medarbejderne har arbejdet ud fra en personlig relation til den enkelte beboer. De har vist beboerne, hvem de er som personer, og de har bevaret kontakten i lang tid i forhold til andre professionelle, der har med målgruppen at gøre. Samtidig har medarbejderne haft et professionelt samarbejde med forvaltningssystemet, Psykiatrisk Hospital og andre instanser. Men selv i deres systemarbejde har medarbejderne fra Strandhuset haft en særlig stil. Såvidt muligt har det været de samme medarbejdere, der har varetaget en beboers sag, og de er mødt personligt op til møder i systemet. Over for pårørende/venner har medarbejderne haft en personlig stil samtidig med at de har været en del af systemet med en særlig adgang til at foranstalte tvangsindlæggelser og til for eksempel boligmarkedet for denne målgruppe.

Medarbejdernes indsats kan i den forbindelse siges at have opereret på følgende balancegang:

En balance mellem personlig relation og professionalisme i relationen til beboeren.

Vægten for medarbejderne i Strandhuset har ligget på at skabe og opretholde en personlig relation til beboerne.

Gennemgangen af de ni komponenter viser, at de forskellige parter vurderer Strandhusets programteori forskelligt. Det er netop på grund af den måde, medarbejderne i Strandhuset har valgt at opretholde disse balancer på, at omverdenens vurderinger af deres indsats bliver forskellige.

Strandhusbeboerne - blandede følelser for en nødvendig indsats

De tidligere beboere i Strandhuset udtaler sig forskelligt i forhold til i hvor høj grad, de har haft tillid til medarbejderne i Strandhuset. Den beboer, som kritiserer Strandhuset for at fungere alt for "tilfældigt" ønsker på den anden side ikke, at medarbejderne skal komme på besøg for ofte. En anden har sat pris

på medarbejdernes besøg. Mens nogle beboere har betragtet medarbejderne som en slags venner, de har kunnet stole på, er der en af beboerne, som betegner en af medarbejderne fra Strandhuset som en "effektiv socialrådgiver". Det forholder sig dog også med denne beboer på samme måde som med de andre beboere, at relationen til medarbejderen har været knyttet til medarbejdernes som personer. Det er generelt for beboerne, at når først kontakten til en eller eventuelt to af medarbejderne fra Strandhuset var etableret, har de ikke brudt sig om at åbne sig over for flere medarbejdere. Nogle Strandhusbeboere vurderer medarbejdernes indsats som tålelig, andre betragter dem som behagelige mennesker, de gerne vil være sammen med. På trods af variationer i beboernes udtalelser om medarbejderne gælder for alle beboerne, som har udtalt sig, at de sætter pris på, at de har mødt medarbejderne fra Strandhuset.

Beboernes vurderinger peger på, at medarbejderne i Strandhuset netop har balanceret mellem selvbestemmelse/omsorg og personlig relation/professionalisme på en måde, som giver sig udslag i forskellige vurderinger hos de forskellige beboere, men som generelt har virket i forhold til at afhjælpe deres situation.

Pårørende og venner til tidligere Strandhusbeboere - en positiv oplevelse af Strandhuset

Pårørende og venner forholder sig generelt positivt til Strandhuset og medarbejdernes måde at arbejde på. Pårørende og venner vurderer, at beboernes tillid til Strandhusets medarbejdere har været stor. Men derudover har pårørendes og venner *egen* tillid til Strandhusets medarbejdere været uforbeholden stor. Dette til trods for, at Strandhusets medarbejdere ikke har haft fokus på indsatsen rettet mod pårørende. Pårørende og venner har set MidtByens medarbejdere som en særlig slags professionelle, der på den ene side har formået at være en del af systemet og udføre et grundigt "systemarbejde", samtidig med at medarbejderne på den anden side har formået at være personlige i deres relation til beboeren. Det er lykkedes medarbejderne at skabe og vedligeholde Strandhus-beboernes tillid og ad den vej opnå resultater, mener pårørende og venner til de tidligere Strandhusbeboere. Pårørende og venner til beboerne i Strandhuset har oplevet, at den kontakt, de havde til MidtByen, var til nogle mennesker, de stoled på, ikke til en professionel instans.

Pårørendes og venners vurderinger af indsatsen stemmer meget overens med beskrivelsen af Strandhusets programteori. Pårørende og venner sætter i høj grad pris på og forstår Strandhusmedarbejdernes måde at balancere mellem selvbestemmelse/omsorg og personlig relation/professionalisme.

Psykiatrisk Hospital - forskellige grader af samarbejde

Personalet på Psykiatrisk Hospital vurdering af MidtByens indsats er ikke entydigt positiv. Eksempelvis udtrykkes misundelse over Strandhusets medarbejders adgang til ressourcer. Denne kritik bekræfter dog programteorien: Medarbejderne i Strandhuset *har* haft et råderum til at gøre ting sammen med og for de indlagte Strandhusbeboere. De ansatte på hospitalet har svært ved at anerkende behovet for og det retfærdige i at nogle patienter har fået så stor opmærksomhed og spontan praktisk hjælp i forhold til andre patienter.

Personalet fra Psykiatrisk Hospital anerkender generelt MidtByens opsøgende arbejde. MidtByen får ifølge hospitalspersonalet etableret kontakt til sindslidende, som de ellers aldrig ville få i behandling. De tidligere Strandhusbeboere står ifølge personalet på Psykiatrisk Hospital i Risskov dog i en uheldig konkurrence med andre udskrivningsklare patienter, som også skal have en egnet boform. Særligt personalet fra det åbne afsnit peger på dette ressourceproblem.

Selve Strandhuset som bosted forholder man sig ligeledes kritisk til blandt personalet på Psykiatrisk Hospital. Kritikken lyder skarpest fra det åbne afsnit, hvor personalet mener, at omsorgen ikke har været nok i højsædet i Strandhuset.

På det lukkede afsnit har samarbejdet med Strandhusets medarbejdere omkring indlæggelserne af beboerne været ganske tæt, og her sætter personalet pris på den viden, Strandhusets medarbejdere har kunnet formidle om patientens vaner og personlighed. Og det anerkendes på det lukkede afsnit, at medarbejderne netop har opnået denne viden ved at omgås personen i Strandhuset.

Det fremgår af interviewene, at man på det lukkede afsnit har opfattet Strandhusmedarbejdernes arbejdsform mere positivt, end man har gjort på det åbne afsnit. På det lukkede afsnit har Strandhusmedarbejdernes personlige fremmøde bidraget til et velfungerende samarbejde. Ledelsen for afd. A's lukkede afsnit og MidtByen havde indgået aftaler om hver enkelt patient, og Strandhusets medarbejdere arbejdede tæt sammen med patientens kontaktpersoner og deltog i en del behandlingskonferencer. Medarbejderne fra Strandhuset fungerede i den forbindelse som en slags kolleger på et lukkede afsnit. På det åbne afsnit har samarbejdet været mindre udtalt, medarbejderne fra Strandhuset har for eksempel ikke deltaget i behandlingskonferencer. Og på det åbne afsnit er medarbejderne fra Strandhuset i højere grad blevet betragtet som værende i en pårørendes eller vens rolle i forhold til Strandhusbeboeren end som en professionel samarbejdspartner til personalet på afsnittet.

Sat i relation til Strandhusets programteori har samarbejdet med Psykiatrisk Hospital kun til en vis grad fungeret, som programteorien beskriver. I henhold til programteorien skulle aktiviteterne i forbindelse med Strandhusets medarbejders stil over for samarbejdspartner afføde parathed, forståelse og positive tilkendegivelser. Dette er kun sket i mindre grad på det åbne afsnit. Noget tyder på, at aktiviteterne har

været bedst udført i forbindelse med Strandhusbeboernes indlæggelser, det vil sige i samarbejdet med det lukkede afsnit. Ligeledes beskrives aktiviteterne under tvangskomponenten at resultere i engageret behandling af beboerne i Strandhuset. Udtalelserne fra det åbne afsnit ligeledes på, at engagementet har været mindre her end på det lukkede afsnit. På det lukkede afsnit har man i højere grad kunnet drage nytte af Strandhusmedarbejdernes balancegang mellem selvbestemmelse/omsorg og personlig relation/professionalisme.

Andre samarbejdsparter - forskellige vurderinger af Strandhuset

De andre samarbejdsparter, som har været involveret i evalueringen, udtaler sig på forskellig vis om Strandhusets medarbejders indsats. I forhold til de beskrevne balancegange placerer samarbejdsparterne sig forskelligt. Repræsentanterne fra socialforvaltningen og de frivillige kirkelige organisationer vurderer, at medarbejderne i Strandhuset har gjort det helt rigtige i forhold til målgruppen, MidtByens langsomme kontaktetablerende fremgangsmåde udpeges som en forudsætning for, at beboerne ville blive i Strandhuset. På denne måde udtrykkes fuld forståelse for Strandhusmedarbejdernes balancegang mellem selvbestemmelse/omsorg og personlig relation/professionalisme. Hos kommunens bostøtteprojekter forholder man sig anderledes kritisk til MidtByens arbejdsform, særligt den kravløse og kollektivistiske stil i Strandhuset forholder man sig kritisk til, da det vurderes som et svigt i forhold til omsorgen for den enkelte beboer.

Det anses af de frivillige kirkelige organisationer såvel som af socialforvaltningen i Århus Kommune for at være godt og unikt i forhold til andre dele af systemet, at Strandhusets medarbejdere fik skabt tillid, og at de tog sig tid til at lære klienten at kende, før de iværksatte en tvangsindlæggelse. Opfattelsen hos ledelsen i kommunens bostøtteprojekter ligner i højere grad opfattelsen på Psykiatrisk Hospitals åbne afsnit, hvor personalet giver udtryk for, at indlæggelserne godt kunne have fundet sted noget før.

De fleste vurderinger af indsatsen i Strandhuset dokumenterer programteoriens tilstedeværelse. Men med hensyn til det åbne afsnit på Psykiatrisk Hospital har samarbejdet ikke fungeret som beskrevet i programteorien.

5. Strandhusets rolle i forhold til målgruppen

Hvilken rolle har Strandhuset spillet for de beboere, der flyttede ind i huset? Dette spørgsmål besvares i det følgende i form af en gennemgang af de faser, de tidligere beboere i Strandhuset har været igennem i forbindelse med indflytning i Strandhuset, indlæggelse på Psykiatrisk Hospital og boligsøgning efter udskrivning. Kapitlet bidrager til en diskussion af, hvad der skal ske med et bosted som Strandhuset. Er der i Århus behov for et midlertidigt bosted som Strandhuset med den programteori, der her er beskrevet?

Alternativer til indflytning i Strandhuset?

For medarbejderne i Strandhuset har husets væsentligste funktion været at hjælpe sindslidende mennesker væk fra et liv på gader, i parker og i skove. Som det fremgår af programteorien foregår dette med henblik på at opfylde MidtByens målsætning om at forbedre vanskeligt stillede sindslidendes livsvilkår og gøre dem istand til at modtage støtte fra det etablerede system. Det har været væsentligt for medarbejdernes indsats, at de har kunnet tilbyde en bolig her og nu. At de har kunnet køre direkte til Strandhuset sammen med den person, der havde sagt ja til at få husly. Der har ikke først skullet afholdes en visitationskonference, betales indskud eller underskrives en kontrakt. Dette har været karakteristisk for Strandhusets måde at fungere på. Desuden kunne beboerne et langt stykke hen ad vejen leve på deres egen måde. Der var knyttet meget lave krav til det at bo i Strandhuset, hvad angår rengøring, misbrug, ødelæggelser, indretning, madlavning osv.

Ifølge de tidligere beboere i Strandhuset har husets vigtigste funktion for dem været husly. Der er variation i, hvad beboerne sætter mest pris på ved MidtByens indsats. Indflytning i Strandhuset var ifølge beboerne en effektiv måde at få tag over hovedet på. En af de tidligere beboere betegner huset et "fristed". Udover Strandhuset havde beboerne ikke rigtig nogle alternativer. Følgende uddrag fra interview med de tidligere Strandhusbeboere underbygger dette:

Interviewuddrag 1

"Dengang de spurgte dig, om du ville flytte derned - havde du da mulighed for at flytte andre steder eller havde du haft lyst til det?"

Det havde jeg ikke mulighed for.

Hvorfor ikke?

Hvor skulle jeg flytte hen?

Der var ikke noget?

Nej, der var ikke noget. Jeg gjorde heller ikke særlig meget for det. Jeg havde det godt nok, som jeg havde det på landevejen. Og så var jeg ikke så motiveret for at flytte andre steder hen. Men når der så kommer et direkte tilbud, så tog jeg imod det.”

Interviewuddrag 2

“Vil du sige, at det hjalp dig at komme ned og bo i Strandhuset?”

Ja, det gjorde det.

Var du blevet tilbudt andre steder?

Nej.

Kan du forestille dig, hvorfor kommunen f.eks. ikke havde fundet et sted til dig?

Det er vel fordi jeg er kommet der [på en] træls [måde].”

Interviewuddrag 3

“Dengang du mødte [en medarbejder fra Strandhuset], var der da andre der også havde henvendt sig til dig og ville hjælpe eller lede efter en bolig?”

Nej, han var den eneste, der henvendte sig.

Så i flere år har du egentlig ikke rigtig snakket med nogen.

Nej, ikke rigtig.

Hvad tænker du om det i dag?

Jeg ville godt have været det foruden.

Hvorfor det?

Det var lidt ensomt.”

Fra de pårørende, fra en medarbejder med erfaring fra Kirkens Korshær og Blå Kors og fra Socialcenter Centrum lyder det enstemmigt, at MidtByens indsats i forbindelse med Strandhuset har skabt en markant forandring for de mennesker, der flyttede ind i huset. For de interviewede pårørende/venner og for de professionelle og frivillige samarbejdspartner at se var der ikke noget alternativ til Strandhuset på det tidspunkt, Strandhusbeboerne flyttede ind. Det vurderes af disse parter, at de tidligere Strandhusbeboere fortsat ville have levet et hårdt liv, hvis de ikke var blevet tilbudt en bolig i Strandhuset. Denne tilværelse ville for nogle have været livstruende, vurderes det endvidere. Ifølge lederen af Kommunens Bostøtteprojekter henvender deres tilbud sig ikke til den gruppe af hjemløse, som Strandhuset har henvendt sig til. De yder bostøtte til folk, der har en bolig, og som kan indgå en lejekontrakt eller en boaftale. Strandhuset har henvendt sig til en gruppe af hjemløse, som dels

har været uvillige til og dels ikke har haft ressourcer til at indgå i en forpligtende boligaftale.

Det kan konstateres, at Strandhuset, på det tidspunkt beboerne tog imod tilbudet om at flytte ind i huset, udgjorde det eneste alternativ til et fortsat liv på gaden.

Strandhusets beliggenhed

Ledelsen i MidtByen mener, at Strandhusets beliggenhed er unik for deres målgruppe i forhold til afstanden til byen, roen, tætheden til vandet og afstanden til naboerne. Alle disse argumenter fremhæves ligeledes af repræsentanterne fra diverse samarbejdsparter. Strandhusets beliggenhed viser sig også at være væsentlig i de tidligere beboeres øjne. De mener, det er et dejligt hus, der ligger et godt sted. Pårørende og venner anser ligeledes beliggenheden for at være rigtig god.

Af interviewene med de tidligere Strandhusbeboere fremgår det, at en del af de tidligere beboere har en uvilje mod det psykiatriske behandlingssystem. Enkelte af de tidligere beboere er i dag af den overbevisning, at Strandhuset er for tæt knyttet til Psykiatrisk Hospital. For enkelte af de tidligere indlagte beboere fremstår huset i dag som en "satellit af Psykiatrisk Hospital". En af de interviewede, som i starten meget godt kunne lide husets beliggenhed, mener efter at have været indlagt på Psykiatrisk Hospital, at husets beliggenhed og historie er medvirkende til, at huset føles som en forlængelse af hospitalet. En anden tidligere beboer fortæller, at de fire personer, der var i Strandhuset, da vedkommende boede der, "allesammen har været en tur ovre på hovedkontoret", det vil sige på Psykiatrisk Hospital.

Der er både argumenter for og imod Strandhusets beliggenhed i forhold til husets funktion de forløbne år. Mange argumenter taler for, at beliggenheden har haft positiv relevans for husets funktion: Den korte afstand til byen, roen, vandet, afstanden til naboer m.m.

For enkelte af de tidligere beboere opfattes tætheden til Psykiatrisk Hospital og dermed det psykiatriske behandlingssystem dog negativt.

Strandhuset - et midlertidigt opholdssted

Enkelte af Strandhusets tidligere beboere har ifølge personalet på det åbne afsnit ytret ønske om at komme tilbage til Strandhuset efter udskrivning fra Psykiatrisk Hospital. Men personalet på det åbne afsnit har vurderet, at Strandhuset ikke har været et egnet sted for de færdigbehandlede Strandhusbeboere at flytte tilbage til. Personalet på det åbne afsnit finder det uhensigtsmæssigt, at Strandhuset ind imellem har huset syge, misbrugende og i nogle tilfælde voldelige klienter, og at Strandhuset har haft en

svag personaledækning. Personalet på det åbne afsnit mener desuden, at de tidligere Strandhusbeboere i mange tilfælde vil kræve en del støtte og hjælp efter endt behandling.

Hovedparten af de tidligere beboere foretrækker efter indlæggelsen at komme væk fra det sted, hvor de var i en vanskelig psykisk tilstand og hvorfra de blev indlagt. Ønsket om at vende tilbage til huset gør sig hovedsageligt gældende for en tidligere beboer, der i dag er indlagt, og i forhold til hvem det er svært at finde et egnet bosted.

Som nedenstående interviewuddrag viser, mener nogle af de tidligere beboere ikke, at Strandhuset er et sted, man kan bo permanent:

“Havde du lyst til at komme tilbage til Strandhuset?”

Ja, det havde jeg.

Sagde du det?

Ja, jeg gjorde.

Men det kom du ikke. Hvorfor, tror du?

Det ved jeg ikke.

Men kunne du godt forestille dig at bo fast i Strandhuset?

Nej, ikke fast.

Det er ikke et sted, hvor man kan bo fast?

Nej, ikke fast.

Hvorfor ikke det?

Det er jo ikke ens eget.”

Alle de interviewede sætter pris på, at de med Strandhuset kunne få tag over hovedet. To af de interviewede slår dog fast, at Strandhuset på den måde, det har fungeret, ikke kan udgøre et hjem. Det er ikke som en privatbolig, siger den ene, dels var der megen uro på grund af de andre beboere, og dels kom medarbejderne på uanmeldte besøg.

På baggrund af de udtalelser, der er fremkommet, kan det konstateres, at Strandhuset med sin funktion har fungeret som et midlertidigt opholdssted for målgruppen.

Boligsøgning efter indlæggelse - en del af Strandhusmedarbejdernes indsats

Strandhusmedarbejderne har i en del tilfælde været involveret i de tidligere Strandhusbeboeres boligsøgning og situation efter indlæggelse.

- I forbindelse med en tidligere Strandhusbeboer fandt socialrådgiveren på Psykiatrisk Hospital i første omgang en bolig. Men den tidligere Strandhusbeboer var meget ked af denne bolig, på

grund af boligens ringe beliggenhed i forhold til beboerens pårørende. Strandhusmedarbejderen gik derfor ind i sagen igen og hjalp vedkommende til en bolig, der stemmer bedre overens med beboerens ønsker. Ifølge en af de pårørende/venner har denne indsats betydet meget for den tidligere Strandhusbeboers situation i dag. Beboeren er selv af den opfattelse, at hjælpen med boligsøgning er den vigtigste hjælp, MidtByen har ydet overhovedet.

- I et andet tilfælde lod en tidligere Strandhusbeboer sig udskrive for at flytte tilbage til Strandhuset. Her brød vedkommende sig ikke om at være, og flyttede midlertidigt ind hos en pårørende/ven. MidtByen er fortsat involveret i dette forløb. Denne tidligere Strandhusbeboer har ligeledes behov for, at den nye bolig ligger godt i forhold til vedkommendes pårørende/venner. Ud over boligsøgning vil Strandhusmedarbejderne hjælpe med indflytning i en fremtidig bolig og eventuelt i forhold til beboerens samarbejde med en bostøtte.
- I et tredje tilfælde hjalp medarbejderne en tidligere Strandhusbeboer med indflytning i en ny bolig efter udskrivning fra hospitalet. MidtByens indsats i denne forbindelse omtales positivt af personalet fra Psykiatrisk Hospital.
- I et fjerde tilfælde fastholdt Strandhusets medarbejdere kontakten til en bortvist beboer. De var med til at søge efter en anden bolig og foranstaltede sidenhen en tvangsindlæggelse. Beboeren bor i dag i en anden bolig i MidtByens regi, og har en smule kontakt til den tidligere Strandhusmedarbejder, som vedkommende kendte.
- I et femte tilfælde har medarbejderne været involveret i boligsøgning for en tidligere Strandhusbeboer, som fortsat er indlagt. MidtByens medarbejdere har deltaget i de socialpsykiatriske konferencer. Men der er i dette tilfælde opstået uenighed mellem MidtByens medarbejdere og hospitalets parter om, hvilken bolig der ville være passende for den tidligere Strandhusbeboer. Hospitalet mangler i socialpsykiatrien en lavkravs-boligform, som vil stemme overens med patientens behov og ønsker. Personalet på det åbne afsnit på Psykiatrisk Hospital kan ikke helt forstå, hvorfor MidtByen fortsat har så megen kontakt til patienten. Men selvom samarbejdet med hospitalet er gået i hårdknude, er det MidtByens medarbejders intention at bevare kontakten til og følge den tidligere Strandhusbeboer også i den nye bolig.

Eksemplerne på boligsøgning for de tidligere Strandhusbeboere peger alle i retning af andre boligformer end Strandhuset. Det drejer sig om boliger, som er mere permanente end Strandhuset. Nogle tidligere Strandhusbeboere ønsker en privat bolig, som ikke er "en del af systemet", andre foretrækker at bo i et fællesskab med en vis støtte. Disse boliger skal kunne tilfredsstille de tidligere Strandhusbeboeres forskellige behov. Medarbejderne fra Strandhuset har i de forskellige forløb bidraget med deres kendskab til de forskellige Strandhusbeboere. Det fremgår af de indsamlede data, at boligsøgning for

Strandhusets beboere efter indlæggelse på Psykiatrisk Hospital i både beboernes og de pårørendes øjne har udgjort en væsentlig del af Strandhusmedarbejdernes indsats. Også blandt personalet på Psykiatrisk Hospital har denne del fyldt meget i forhold til det ikke altid velfungerende samarbejde med Strandhusets medarbejdere.

Under et interview siger en af de ansatte på det åbne afsnit, at det har vist sig at være svært at finde egnede boligformer til de tidligere Strandhusbeboere:

“Man kan godt komme til at tænke sådan overordnet, at vi måske kunne mangle i vores system nogle steder, hvor sådan nogle uanbringelige eller svært tilpasselige kunne være, for det er ikke altid de passer ind i de andre muligheder, vi har, fordi de er for stive. Nu se sådan en som [en tidligere Strandhusbeboer], som ikke har rigtig nogle krav til tilværelsen, men det er alligevel svært at finde noget, [vedkommende] passer ind i. Det er enten for meget eller for lidt.”

Der er ikke eksempler på, at Strandhusets medarbejdere har samarbejdet med kommunens bostøtteprojekter om støtte til tidligere Strandhusbeboere, der er udskrevet fra Psykiatrisk Hospital. Indbyrdes kender MidtByen og Kommuneens Bostøtteprojekter til hinandens arbejdsmåder og klienter, forlyder det fra ledelsen de to steder, men de har endnu ikke samarbejdet om de klienter, der har boet i Strandhuset.

Som vi var inde på i kapitel 3, kan det konstateres, at Strandhusmedarbejdernes indsats tenderer til at blive langvarig. Det kan ydermere konstateres, at den langvarige og vedholdende indsats har været betydningsfuld for de tidligere Strandhusbeboeres nuværende situation.

Prioritering af målgruppen

På Psykiatrisk Hospital peges på den forfordelingsproblematik, der ligger i at Strandhusbeboerne får så megen ekstra opmærksomhed, når det drejer sig om at finde en egnet bolig efter udskrivning. Strandhusmedarbejdernes uenigheder med det åbne afsnit er relateret til Strandhusmedarbejdernes indsats i forhold til at finde egnede boliger. Man er på det åbne afsnit opmærksom på, hvor svært stillet Strandhusets målgruppe har været, men man finder ikke, at MidtByens opfølgende arbejde efter udskrivning skal være så markant i forhold til andre patienter. På hospitalet giver personalet udtryk for selv at være i stand til at kunne varetage den del af indsatsen.

Dette argument stemmer dårligt overens med det eksempel, hvor en medarbejder fra Strandhuset trådte

til for at finde en anden bolig, end den vedkommende fik tildelt efter udskrivning fra Psykiatrisk Hospital. Den tidligere Strandhusbeoer mener selv, at hjælpen til at finde den rigtige bolig efter indlæggelsen har været MidtByens vigtigste indsats. Medarbejderens vedholdenhed i forhold til boligsøgning fremlægges også af en pårørende/ven som væsentlig for denne klients bedrede situation. I et andet eksempel er medarbejderne fra Strandhuset fortsat i hyppig kontakt med den tidligere Strandhusbeoer med henblik på at finde en passende bolig til vedkommende. Denne tidligere Strandhusbeoer er forlængst udskrevet fra Psykiatrisk Hospital og modtager altså ingen boligsøgningshjælp herfra.

Der er meget, der tyder på, at "særbehandlingen" af de tidligere Strandhusbeoere vil ophøre, hvis Psykiatrisk Hospital skal varetage indsatsen i forhold til udskrivning af de tidligere Strandhusbeoere. Det er spørgsmålet, i hvor høj grad de tidligere Strandhusbeoeres situation efter behandling lader sig sidestille med patienter, der ikke har en lignende fortid. En fortsat prioritering af målgruppen vil kræve, at Strandhusmedarbejderne opretholder den vedvarende indsats i forbindelse med indlæggelse og den efterfølgende boligsøgning.

Boligmarkedet for målgruppen - "skæve huse til skæve eksistenser"

For at øge udbudet af egnede boliger til mennesker, som ikke passer ind i det etablerede boligmarked, og som ikke kan eller ikke ønsker at modtage en bolig med støtte, forsøger det tidligere By- og Boligministerium med initiativet "skæve huse til skæve eksistenser" at sætte gang i nogle byggeprojekter.¹⁶ Disse boliger skal blandt andet henvende sig til sindslidende, der gerne vil bo for sig selv uden for institutionsregi. Det er spørgsmålet, hvorvidt disse boligpolitiske initiativer kan afhjælpe de boligsociale problemer, som Strandhuset har afhjulpet i den periode, huset har fungeret som midlertidig bolig i MidtByens regi.

Nogle af de tidligere Strandhusbeoere vil i dag gerne flytte i en eller anden form for fællesskab med støtte, mens andre har et indtrængende ønske om at få en privat bolig. En privat bolig, eksempelvis en "skæve huse"-bolig vil kunne opfylde boligbehovet hos nogle af de tidligere Strandhusbeoere i den

16

I 1998 besluttede regeringen, at der skulle gøres en målrettet indsats for at skaffe boliger til hjemløse og andre socialt udstødte. Der blev planlagt en forsøgsperiode frem til 2003, i hvilken det tidligere By- og Boligministerium skulle administrere en pulje på 60 millioner kroner til forsøg med anderledes boliger til enkeltpersoner og grupper, der har svært ved at finde sig til rette i traditionelle boliger og boligområder. I de første fire ansøgningsrunder er der givet tilskud til 22 boligprojekter med 183 boliger. Som nævnt i Indledningen har MidtByen modtaget midler til en renovering af Strandhuset, en renovering, der dog er midlertidigt indstillet. Se note 3 for henvisninger om puljen.

situation, de står i i dag. Men da udlejningen af “skæve huse”-boliger skal ske i overensstemmelse med lejelovens bestemmelser, er det *ikke* sandsynligt, at Strandhusbeboerne kunne have magtet en sådan bolig *i sin tid*, da de tog imod tilbudet om at flytte ind i Strandhuset.

Nogle af Strandhusbeboerne har tidligere haft svært ved at leve op til krav om husleje, kontrakttegning og vedligeholdelse. En stor del af Strandhusets funktion har været baseret på frie rammer i forhold til indgåelse af kontrakt og muligheden for akut indflytning. Disse funktioner samt de forskellige komponenter, som der er blevet gjort brug af i Strandhuset, ville man ikke have kunnet gøre brug af, hvis Strandhuset dengang havde fungeret som en “skæve huse”-bolig. I så fald ville indsatsen udelukkende have vdrøret de boligmæssige forhold, ikke de sociale. Hvis Strandhuset i sin tid havde fungeret som en privatbolig uden yderligere støtte, er det ikke sandsynligt, at huset havde afhjulpet denne målgruppes omfattende boligsociale problemer.

Strandhusets lave driftsomkostninger har muliggjort en uafhængighed af faste huslejeindtægter og sikret, at MidtByen har kunnet bevare ledige bomuligheder i Strandhuset og drive huset som en akut og kravfri bolig. MidtByen har på grund af disse forhold haft det økonomiske råderum til at løse den boligsociale opgave, som er beskrevet i evalueringen.

Er der behov for et Strandhus i Århus?

Det fremgår fra mange sider, at der i Århus By *er* behov for et bosted som Strandhuset i den form, som programteorien beskriver. Der har ifølge en medarbejder med erfaring fra Blå Kors og Kirkens Korshær ikke været nogle alternative bosteder for de personer, der tog imod tilbudet om at flytte til Strandhuset. Der er ifølge denne medarbejder ofte ikke plads på herbergerne i Århus eller på forsorgshjemmet Østervang, og der er på disse steder ikke personale, som kan tackle de psykiatriske problemstillinger, som knytter sig til de personer, som har boet i Strandhuset. Disse personer har været for krævende at have med at gøre på de traditionelle hjemløseinstitutioner, vurderer medarbejderen fra de frivillige kirkelige organisationer.

I socialforvaltningen i Århus Kommune mener man ligeledes, at der i Århus By altid vil være mennesker, som “falder igennem hullerne i systemet”. Og man anser situationen for denne gruppe af borgere som værende specielt vanskelig. Det pointeres, at det særlige ved Strandhuset har været, at mennesker, der ellers har afvist at modtage hjælp, i Strandhuset er blevet tilbudt en bolig, som de har kunnet affinde sig med at leve i. Man mener i socialforvaltningen, at der ikke er nogle alternative tilbud i byen, som kan tilbyde en bolig så betingelsesløst og akut, som Strandhusets medarbejdere har kunnet.

Strandhuset udgjorde et unikt tilbud til en speciel målgruppe, som ikke modtog hjælp fra andre sider,

da de flyttede ind i Strandhuset.

Under et interview med en af de tidligere Strandhusbeboere diskuteres det, hvorvidt der er behov for et sted som Strandhuset i Århus:

“Er der brug for sådan et sted som Strandhuset i Århus?

Ja, det er der.

Hvorfor?

Der er mange, der bor på gaden.

Hvor mange tror du?

Jeg kan ikke huske det.

Tror du, at det er 15-20 stk., eller er det 40-50 stk.?

Det er nok 40-50.

Som enten ikke har en lejlighed eller ikke kan bo i den?

Ja.”

Spørgsmålet om, hvorvidt der er behov for et Strandhus i den form, som huset har haft i perioden 1997-2001, diskuteres internt i MidtByen. På den ene side har Strandhuset udfyldt en vigtig rolle i de forløbne år, og ydet en frugtbar hjælp til nogle personer, som ikke ellers modtog nogen form for hjælp. På den anden side er man i MidtByen usikker på, om målgruppen af *så* svært stillede sindslidende fortsat vil være at finde i Århus i årene fremover. Vil der fortsat være personer, som ikke bliver tilbudt, som ikke tager imod, eller som ikke kan passe ind i de etablerede tilbud om bolig? Ifølge socialforvaltningen i Århus Kommune og nogle af MidtByens medarbejdere vil sådanne personer også fremover være at finde i et bymiljø som Århus', og de vil have brug for et bosted som det, der er blevet beskrevet i Strandhusets programteori.

BILAG

Center for evaluerings anvendelse af programteori

Center for evaluering har inden for de seneste år i stigende grad anvendt programteori i forbindelse med evalueringer. Den væsentligste inspiration stammer fra en komponentmodel, Program Logic Model, som oprindeligt blev udviklet af Ottawa-Carleton Health Department og Ontario Ministry of Health.¹⁷ Arbejdet med programteori går ud på at få beskrevet mål, komponenter, aktiviteter og resultater i forbindelse med et 'program', hvis 'teori' skal frem i lyset. 'Programmet' kan udgøres af forskellige typer tilbud, projekter eller organisationer.

Programteorien præsenteres som et diagram. Diagrammet beskriver strukturen og principperne i arbejdsmetoderne ved hjælp af de primære komponenter, arbejdet består af, hvilke aktiviteter der foregår, og hvad aktiviteterne forventes at resultere i. Aktiviteterne er de funktioner og handlinger, som medarbejderne mener, de udfører i relation til opgaveløsningen. Resultaterne er konsekvenser af aktiviteterne og består af de forandringer, der menes at gøre en forskel for den beskrevne målgruppe.

Arbejdet med formuleringen af en programteori er styret af følgende tre spørgsmål:

- **Hvad** består tilbudet/projektet af og hvorledes praktiseres det?
- **Hvem** forventes at få glæde af det?
- **Hvorfor** - hvilket formål er der, og hvad forventes det at resultere i?

På Center for evaluering er der blevet gjort meget ud af at tilpasse programlogik-tænkningen det enkelte projekt eller tilbud. Det er væsentligt, at de ord, begreber eller sætninger, der skrives i diagrammet, er medarbejdernes egne. Der skal desuden gerne opnås en vis enighed blandt deltagerne om, hvad ord dækker over. Evaluatorene forsøger ikke at blande sig og komme med forslag, da det kan forvirre processen og hæmme diskussionerne om, hvad ordene dækker over i forhold til præcis det 'program', der skal beskrives. Dette betyder, at deltagerne også selv kan definere, hvilke niveauer i deres arbejde, de opfatter som henholdsvis komponenter, aktiviteter og resultater. Der findes ikke en færdig model, man starter med andre ord forfra hver gang.

Den nedskrevne programteori kan fungere som et styrende princip for en evaluering. Center for evaluering anbefaler, at man i den forbindelse anvender en casestudie-strategi til at belyse, hvorvidt 'teorien holder'. Casestudierne benytter alle tilgængelige metoder, og former sig som en slags bevisførelse for eller imod programmets teori. Evalueringen søger med andre ord svar på følgende

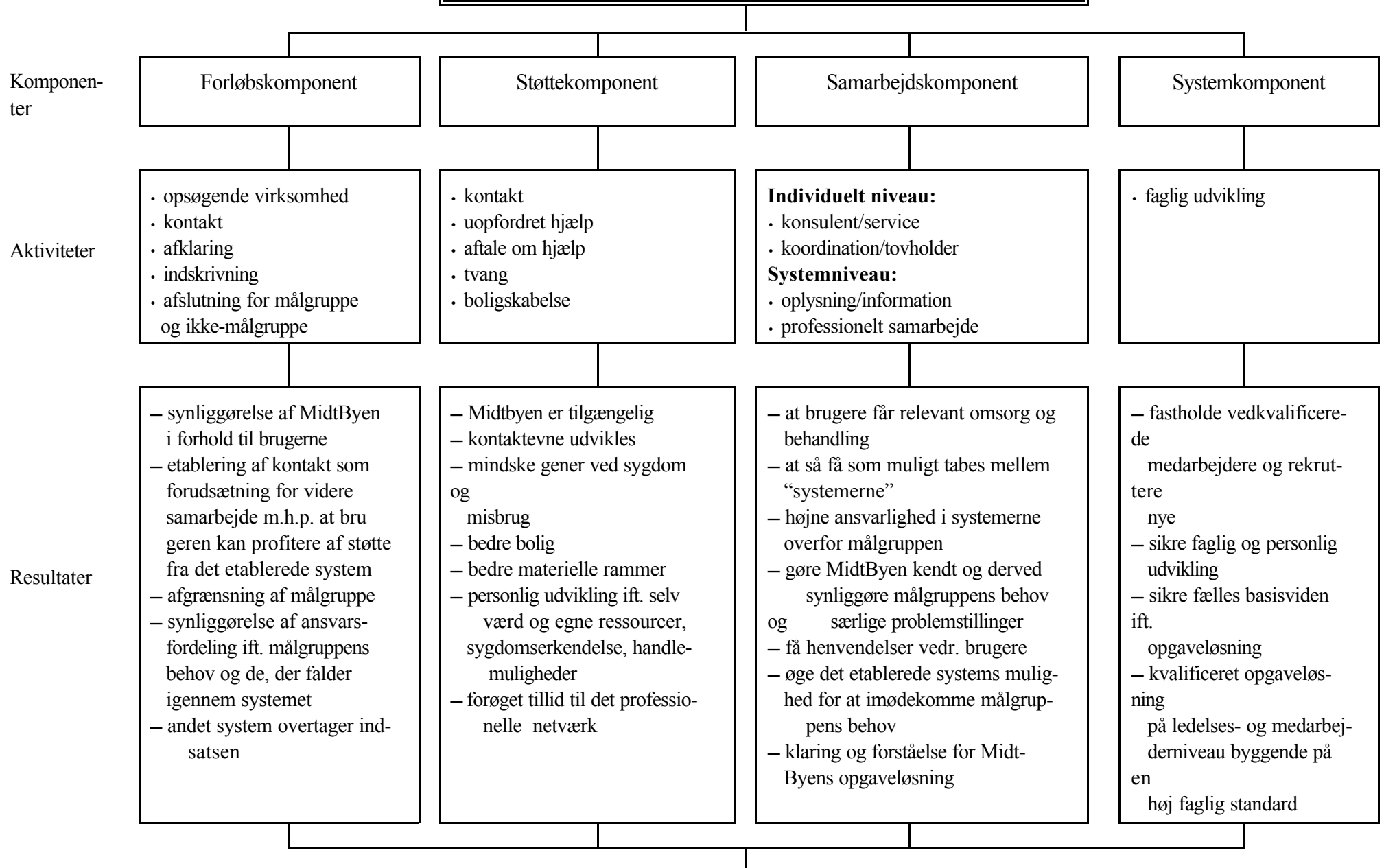
¹⁷ www.uottawa.ca/academic/med/epi/what.htm

spørgsmål:

- Gør programmets/tilbudets medarbejdere det, de siger de gør?
- Kommer der det ud af det, som de siger, der kommer ud af det?

Grundlagskomponent: Etik

BILAG 2

Kilde: *Evaluering af MidtByen - et opsøgende, kontakt-etablerende og koordinerende tilbud til vanskeligt stillede sindslidende, Psykiatrien i Århus Amt, Center for evaluering, Psykiatrien i Århus Amt, januar 2000.*

Mål:

- Ž generelle forbedring af brugernes grundlæggende livsvilkår
- Ž afslutning af brugerei form af at gøre dem i stand til at modtage støtte fra det etablerede system